

Standardi Ndërkombëtar i Kontabilitetit 39

Instrumentat Financiarë: Njohja dhe Matja

1 [Fshirë]

Objekti

- 2 Ky Standard do të zbatohet nga të gjitha njësitë ekonomike për të gjitha tipet e instrumenteve financiare me përjashtim të:
- (a) atyre interesave në filiale, pjesëmarrje ose sipërmarrje të përbashkëta që kontabilizohen në përputhje me SNRF 10 *Pasqyrat Financiare të Konsoliduara*, SNK 27 *Pasqyrat Financiare Individuale*, ose SNK 28 *Investimet në Pjesëmarrje dhe Sipërmarrjet e Përbashkëta*. Megjithatë, njësia ekonomike do ta zbatojë këtë standard në rastin e një interesi në një filial, pjesëmarrje ose sipërmarrje të përbashkët që në përputhje me SNK 27, ose SNK 28 ose kontabilizohet sipas këtij standardi. Njësitë ekonomike do ta zbatojnë, gjithashtu, këtë standard për derivativët mbi një interes në një filial, pjesëmarrje ose sipërmarrje të përbashkët me përjashtim të rastit kur derivativi plotëson përkufizimin e dhënë në SNK 32 të një instrumenti kapitali neto të një njësie ekonomike.
  - (b) të drejtat dhe detyrimet që lindin nga qiratë për të cilat zbatohet SNK 17 *Qiratë*. Megjithatë:
    - (i) qiratë e arkëtueshme të njohura nga qiradhënësi janë subjekt i cregjistrimit dhe i provizioneve për zhvlerësim të këtij Standardi;
    - (ii) qiratë financiare të pagueshme, të njohura nga qiramarrësi, janë subjekt i provizioneve të cregjistrimit të këtij Standardi; dhe
    - (iii) derivativët që janë të përfshirë në qiratë janë subjekt i provizioneve për derivativët e përfshirë të këtij Standardi.
  - (c) të drejtat dhe detyrimet e punonjësve sipas skemave të përfitimit të punonjësve për të cilat zbatohet SNK 19 *Përfitimet e Punonjësve*.
  - (d) Instrumentave financiarë të emetuar nga njësia ekonomike, të cilat plotësojnë përkufizimin e një instrumenti të kapitalit të vet të dhënë në SNK 32 (përfshirë opsionet dhe garancitë) ose që kërkohen të klasifikohen si një instrument i kapitalit të vet në përputhje me paragrafët 16A dhe 16B ose paragrafët 16C dhe 16D të SNK 32. Megjithatë, mbajtësi i një instrumenti të tillë të kapitalit të vet do të zbatojë këtë Standard për këto instrumenta, përveç rasteve kur plotësohet kërkesa përjashtimore e dhënë në pikën (a) mësipër..
  - (e) të drejtat dhe detyrimet që lindin nga (i) një kontratë sigurimi që përkufizohet në SNRF 4 *Kontratat e Sigurimit*, përveç të drejtave dhe detyrimeve që lindin nga një kontratë sigurimi që plotëson përkufizimin e dhënë për një kontratë garancie financiare në Shtojcën A të SNRF 9 *Instrumentat Financiare*, ose (ii) një kontratë që është objekt i SNRF 4 meqë ajo përmban një tipar të pjesëmarrjes së lirë. Megjithatë, ky Standard zbatohet për një derivativ që është i përfshirë në një kontratë që përbën objekt të SNRF 4, në qoftë se derivativi nuk është në vetvete një kontratë objekt i SNRF 4. Për më tepër, nëse një emetues i kontratave të garancisë financiare ka pohuar paraprakisht në

mënyrë të qartë që ai i konsideron këto kontrata si kontrata sigurimi dhe ka përdorur kontabilitetin e zbatueshëm për kontratat e sigurimit, atëherë emetuesi mund të zgjedhë të zbatojë ose këtë Standard ose SNRF 4 për këto lloje kontratash të garancisë financiare (shih paragrafët UZ4 dhe UZ4A). Emetuesi mund ta bëjë këtë zgjedhje kontratë pas kontrate, por zgjedhja për secilën kontratë është e paprapësueshme.

(f) [Fshirë]

(g) çdo kontratë të ardhshme midis një aksioneri blerës dhe atij shitës për të blerë dhe shitur që çon në një kombinim biznesi në një datë të ardhshme të blerjes. Afati i kontratës së ardhshme nuk duhet të tejkalojë një periudhë të arsyeshme normalisht e nevojshme për të siguruar çdo aprovim të kërkuar dhe për të përfunduar transaksionin.

(h) angazhimet për hua, përveç atyre angazhimeve të përshkruara në paragrafin 4. Një emetues i angazhimeve për hua do të zbatojë SNK 37 *Provizionet, Pasivet dhe Aktivitetet e Kushtëzuara* për angazhime huaje të cilat nuk janë objekt i këtij Standardi. Megjithatë, të gjitha angazhimet për hua janë subjekt i kërkesave për mosnjohje të këtij Standardi.

(i) instrumentat financiarë, kontratat dhe detyrimet sipas transaksioneve të pagesave bazuar në aksione, për të cilat zbatohet SNRF 2 *Pagesa të Bazuara në Aksione*, me përjashtim të kontratave që janë objekt i paragrafeve 5–7 të këtij Standardi, për të cilat zbatohet ky Standard.

(j) të drejtat e njësisë ekonomike për pagesa për rimbursim të shpenzimeve që kërkojnë të bëhen për të shlyer një pasiv që njihet si një provizion në përputhje me SNK 37, ose për të cilin, në një periudhë më të hershme, është njohur një provizion në përputhje me SNK 37.

3 [Fshirë]

4 Angazhimet e mëposhtme për hua janë objekt i këtij Standardi:

(a) angazhimet për hua që njësia ekonomike i ka përcaktuar si pasive financiare me vlerë të drejtë nëpërmjet fitimit ose humbjes (shih paragrafin 4.2.2 të SNRF 9). Një njësi ekonomike që ka një praktikë të kaluar të shitjes së aktiveve, si rezultat i një angazhimi të saj për hua, pak pas nisjes do të zbatojë këtë Standard për të gjitha angazhimet për hua të saj të së njëjtës klasë.

(b) angazhimet për hua që mund të shlyhen neto në mjete monetare ose duke livruar apo duke emetuar një tjetër instrument financiar. Këto angazhime për hua quhen derivativë. Një angazhim për hua nuk konsiderohet si hua që shlyhet neto vetëm sepse huaja paguhet në këste (p.sh. një hua hipotekare për ndërtesë që paguhet në këste sipas shkallës së përfundimit të ndërtesës).

(c) angazhimet për të siguruar një hua me një normë interesi poshtë nivelit të tregut (shih paragrafin 4.2.1 të SNRF 9).

5 Ky standard do të zbatohet për ato kontrata blerje ose shitje të një zëri jofinanciar që mund të shlyhet neto në mjete monetare ose me një tjetër instrument financiar, ose nëpërmjet këmbimit të instrumentave financiarë, sikur këto kontrata të ishin instrumenta financiarë, me përjashtim të kontratave që janë klasifikuar dhe vazhdojnë të mbahen për qëllime të marrjes ose livrimit të një zëri jofinanciar, në

përputhje me kërkesat e pritshme të njësisë ekonomike për blerje, shitje apo përdorim.

- 6 Ka mënyra të ndryshme sipas të cilave një kontratë shitjeje ose blerjeje e një zëri jofinanciar mund të shlyhet neto në mjete monetare ose me një instrument financiar tjetër ose nëpërmjet këmbimit të instrumentave financiarë. Këto përfshijnë:
- (a) kur termat e kontratës lejojnë që çdo palë të shlyejë neto në mjete monetare ose me një instrument financiar tjetër ose nëpërmjet këmbimit të instrumentave financiarë;
  - (b) kur mundësia për të shlyer neto në mjete monetare ose me një instrument financiar tjetër ose nëpërmjet këmbimit të instrumentave financiarë nuk është shprehur në mënyrë të qartë në termat e kontratës, por njësia ekonomike ka një praktikë të shlyerjes së kontratave të ngjashme neto në mjete monetare ose në instrument financiar tjetër ose nëpërmjet këmbimit të instrumentave financiarë (qoftë nga pala tjetër, nëpërmjet hyrjes në kontrata kompensuese ose nëpërmjet shitjes së kontratës para ushtrimit apo ndërprerjes së saj);
  - (c) kur njësia ekonomike, për kontrata të ngjashme ka një praktikë të marrjes në dorëzim dhe shitjes së aktivitetit bazë brenda një periudhe të shkurtër kohe mbas livrimit me qëllim gjenerimin e fitimit nga luhatjet afatshkurtëra në çmim ose në marzhin e shitësit; dhe
  - (d) kur zëri jofinanciar, që është subjekt i kontratës, është i konvertueshëm menjëherë në mjete monetare.

Kontrata për të cilën zbatohet pika (b) ose (c) nuk ka si qëllim marrjen apo livrimin e zërit jofinanciar në përputhje me kërkesat e pritshme të njësisë ekonomike për blerje, shitje ose për përdorim dhe rrjedhimisht është objekt i këtij standardi. Për kontratat e tjera, për të cilat zbatohet paragrafi 5, përcaktohet nëse ato klasifikohen dhe vazhdojnë të mbahen për qëllim të marrjes ose livrimit të zërit jofinanciar në përputhje me kërkesat e pritshme të njësisë ekonomike për blerje, shitje ose përdorim dhe rrjedhimisht nëse ato janë objekt i këtij standardi.

- 7 Një opsion i shkruar për të blerë ose shitur një zë jofinanciar që mund të shlyhet neto në mjete monetare ose në një instrument financiar tjetër ose nëpërmjet këmbimit të instrumentave financiarë, në përputhje me paragrafin 6(a) ose (d) është objekt i këtij standardi. Një kontratë e tillë nuk mund të klasifikohet për qëllim të marrjes ose livrimit të një zëri jofinanciar në përputhje me kërkesat e pritshme të njësisë ekonomike për blerje, shitje ose përdorim.

Përkufizime

- 8 Termat e përkufizuar në SNRF 9 dhe SNK 32 përdoren në këtë Standard me kuptimet e specifikuar në Shtojcën A të SNRF 9 dhe në paragrafin 11 të SNK 32. Në SNRF 9 dhe SNK 32 përkufizohen termat e mëposhtëm:

- çregjistrim
- derivativ
- instrument kapitali
- vlera e drejtë
- aktiv financiar
- kontratë garacie financiare
- instrument financiar

- pasiv financiar

dhe jepet udhëzimi për zbatimin e këtyre përkufizimeve.

- 9 Termat e mëposhtëm janë përdorur në këtë standard me kuptime të specifikuara:

Përkufizimi në lidhje me njohjen dhe matjen

Kostoja e amortizuar e një aktivi financiar ose pasivi financiar është vlera me të cilën aktivi financiar ose pasivi financiar matet në njohjen fillestare minus shlyerjet e principalit, plus ose minus amortizimin e akumuluar të ndonjë difference mes shumës fillestare dhe shumës në maturim, duke përdorur metodën e interesit efektiv, dhe minus çdo zvogëlim (të drejtpërdrejtë ose nëpërmjet përdorimit të një llogarie të zbritjes) për shkak të zhvlerësimit ose pamundësisë së arkëtimit.

Metoda e interesit efektiv është një metodë për llogaritjen e kostonë së amortizuar të një aktivi financiar ose një pasivi financiar (ose grup aktivesh financiare ose pasivesh financiare) dhe për shpërndarjen e të ardhurave nga interesi ose shpenzimeve të interesit në periudhën përkatëse.

*Norma e interesit efektiv është norma, me të cilën skontohen ekzaktësisht pagesat e vlerësuar të ardhshme të mjeteve monetare ose arkëtimet përgjatë jetës së pritshme të instrumentit financiar ose kur është e përshtatshme, në vlerën kontabël neto të aktivit financiar ose pasivit financiar për periudhën më të shkurtër. Për llogaritjen e normës së interesit efektiv, njësia ekonomike duhet të çmojë flukset e mjeteve monetare duke iu referuar të gjitha termave kontraktuale të instrumentit financiar (për shembull shlyerjeve, blerjeve dhe opsioneve të ngjashme), por pa marrë parasysh humbjet e ardhshme kreditore. Llogaritja përfshin të gjitha shumat e paguara ose të marra midis palëve të kontratës që janë pjesë integrale e normës së interesit efektiv (shih SNK 18 *Të ardhurat*), si dhe të gjitha primet ose zbritjet e tjera. Kjo presupozon që flukset e mjeteve monetare dhe jeta e pritshme e një grupi instrumentash financiarë të ngjashëm mund të çmohen me besueshmëri. Megjithatë, në raste të rralla, kur nuk është e mundur të çmohen në mënyrë të besueshme flukset e mjeteve monetare ose jeta e pritshme e një instrumenti financiar (ose grupi instrumentash financiarë), njësia ekonomike do të përdorë flukset kontraktuale të mjeteve monetare gjatë afatit të plotë kontraktual të instrumentit financiar (ose grupi instrumentash financiarë).*

Kostot e transaksioneve janë kostot shtesë që lidhen në mënyrë të drejtpërdrejtë me blerjen, emetimin ose likuidimin e një aktivi financiar ose pasivi financiar (shih shtojcën A paragrafi AG13). Një kosto shtesë është ajo kosto e cila nuk ndodh nëse nuk kryhet blerja, emetimi ose likuidimi i instrumentit financiar.

Përkufizimet në lidhje me kontabilitetin mbrojtës

Një angazhim i përcaktuar është një marrëveshje e detyrueshme për këmbimin e një sasive të specifikuar burimesh, me një çmim të specifikuar, në një datë të ardhshme të specifikuar.

Një transaksion parashikues është një transaksion i paangazhuar, por që parashikohet të realizohet në të ardhmen.

Instrument mbrojtës është një derivativ i përcaktuar ose (për mbrojtjen vetëm nga rreziku i ndryshimeve në kurset e këmbimit të monedhës) një aktiv financiar joderivativ, ose një pasiv financiar joderivativ, vlera e drejtë e të cilit ose flukset e mjeteve monetare të tij priten të kompensojnë ndryshimet në vlerën e drejtë ose flukset e mjeteve monetare të zërit të mbrojtur të përcaktuar (paragrafet 72–77 dhe

paragrafet AG94–AG97 në shtojcën A shtjellojnë përkufizimin e një instrumenti mbrojtës).

Një *zë mbrojtës* është një aktiv, pasiv, angazhim i përcaktuar, transaksion parashikues me një probabilitet të lartë ose investimi neto në një njësi ekonomike të huaj që (a) e ekspozon njësinë ndaj rrezikut të ndryshimeve në vlerën e drejtë ose flukset e ardhshme të mjeteve monetare dhe (b) është përcaktuar që të jetë mbrojtës (paragrafet 78–84 dhe paragrafet UZ98–UZ101 në shtojcën A shtjellojnë përkufizimin e zërave të mbrojtur)

Mbrojtja efektive është shkalla në të cilën ndryshimet në vlerën e drejtë ose në flukset e mjeteve monetare të elementit të mbrojtur që i atribuohen rrezikut të mbrojtjes kompensohen me ndryshimet në vlerën e drejtë ose në flukset e mjeteve monetare të instrumentit mbrojtës (shih shtojcën A Paragrafët UZ105–UZ113).

10–57 [Fshirë]

Zhvierësimi dhe mosarkëtueshmëria e aktiveve financiare të njohura me kosto

58 Njësia ekonomike do të vlerësojë në çdo datë të fundit të periudhës së raportimit, nëse ka të dhëna që një aktiv financiar ose grup aktivesh financiare të matura me koston e amortizuar janë zhvierësuar. Në qoftë se këto të dhëna ekzistojnë, atëherë njësia ekonomike do të zbatojë paragrafin 63 për të përcaktuar shumën e çdo humbjeje nga zhvierësimi.

59 Një aktiv financiar ose një grup aktivesh financiare zhvierësohen dhe do të njihen humbjet nga zhvierësimi nëse, dhe vetëm nëse, evidencë objektive zhvierësimi si rezultat i një ose më tepër ngjarjeve që kanë ndodhur pas njohjes fillestare të aktivit (një —rast humbjeje) dhe që ky rast humbjeje (ose rastet) ka një ndikim në flukset e ardhshme të mjeteve monetare të një aktivi financiar ose grupi aktivesh financiare që mund të çmohen në mënyrë të besueshme. Ndonjëherë është e pamundur të identifikohet një ngjarje e vetme, e shkëputur, që ka shkaktuar zhvierësimin. Më saktë, zhvierësimi mund të jetë shkaktuar nga ndikimi i kombinuar i një sërë ngjarjesh. Humbjet e pritshme si rezultat i ngjarjeve të ardhshme, pavarësisht sesa janë të mundshme, nuk njihen si të tilla. Evidenca objektive e zhvierësimit të një aktivi financiar ose një grup aktivesh financiare përbëhet nga të dhënat e mbikëqyrura për ngjarjet e mëposhtme, për të cilat mbajtësi i aktivit duhet të ketë dijeni:

- (a) vështirësi të rëndësishme financiare të emetuesit ose të huamarrësit;
- (b) mosrespektim i kontratës, si për shembull rasti i dështimit ose rasti i vonësës në pagimin e interesit ose principalit;
- (c) huadhënësi i bën një lëshim huamarrësit, për arsye ekonomike ose ligjore, në lidhje me vështirësinë financiare në të cilën ndodhet, që për huadhënësin nuk është i rëndësishëm;
- (d) janë të mundshme falimentimi ose riorganizime të tjera financiare të huamarrësit;
- (e) zhdukja e një tregu aktiv për aktivin financiar për shkak të vështirësive financiare; ose
- (f) të dhëna të mbikëqyrura që tregojnë se ka një ulje të ndjeshme në flukset e çmuara të ardhshme të mjeteve monetare nga një grup aktivesh financiare qysh nga njohja fillestare e tyre, ndonëse kjo ulje nuk mund të jetë akoma e identifikueshme për aktive financiare individuale brenda grupit, përfshirë:
  - (i) ndryshimet e pavolitshme në statusin e pagesave të huamarrësve në grup (p.sh. një shtim i pagesave të vonuara ose një shtim i huamarrësve me

kartë kredie të cilët kanë arritur kufirin e tyre të kredisë dhe paguajnë shumën minimale mujore); ose

- (ii) kushtet ekonomike kombëtare dhe rajonale që lidhen me mungesat në aktivet në grup (p.sh. një rritje në normën e papunësisë në rajonin gjeografik të huamarrësit, një ulje e çmimeve të pasurive të paluajtshme për hipotekim në zonën përkatëse, një ulje e çmimeve të naftës për aktivet e dhëna hua prodhuesve të naftës, ose ndryshimet e pafavorshme në kushtet e industrisë që prekin huamarrësit në grup).

60 Zhdukja e një tregu aktiv për shkak se instrumentat financiarë të një njësie ekonomike nuk tregtohen më publikisht nuk përbën një evidencë zhvlerësimi. Një ulje e normës së kredisë së një njësie ekonomike, në vetvete nuk përbën një evidencë zhvlerësimi, ndonëse mund të konsiderohet si e tillë kur merret parasysh edhe një informacion tjetër i disponueshëm. Një ulje në vlerën e drejtë të një aktivi financiar nën koston e tij ose koston e amortizuar nuk përbën patjetër evidencë zhvlerësimi (për shembull, një ulje në vlerën e drejtë të një investimi në instrumenta borxhi që vjen nga rritja e normës së interesit pa rrezik).

61 [Fshirë]

62 Në disa raste, të dhënat e mbikëqyrura që duhen për të çmuar shumën e humbjes nga zhvlerësimi i një aktivi financiar mund të jenë të kufizuara ose nuk kanë lidhje plotësisht me rrethanat aktuale. Për shembull, siç është rasti kur huamarrësi është në vështirësi financiare dhe ka shumë pak të dhëna historike të disponueshme në lidhje me huamarrësit të ngjashëm. Në të tilla raste, një njësi ekonomike përdor eksperiencën e saj për të çmuar shumën e humbjes nga zhvlerësimi. Po kështu, njësi ekonomike në sajë të përvojës së saj gjykon për rregullimin e të dhënave për një grup aktivesh financiare për të reflektuar rrethanat aktuale (shih paragrafin AG89). Përdorimi i çmuarjeve të arsyeshme është pjesë e rëndësishme e përgatitjes së pasqyrave financiare dhe kjo nuk çon aspak besueshmërinë e tyre.

63 Në qoftë se ka një evidencë objektive që tregon për një humbje nga zhvlerësimi në aktivet financiare të vlerësuara me koston e amortizuar, madhësia e humbjes përcaktohet si diferenca midis vlerës kontabël të aktiveve dhe vlerës aktuale të flukseve të ardhshme të vlerësuara të mjeteve monetare (duke përfshirë humbjet e ardhshme të kredisë që nuk kanë ndodhur) skontuar me normën fillestare të interesit efektiv të aktivitetit financiar (d.m.th. norma e interesit efektiv llogaritur qysh në njohjen fillestare). Vlera kontabël neto e aktivitetit do të zvogëlohet ose në mënyrë të drejtpërdrejtë ose nëpërmjet përdorimit të një llogarie të zbritjes. Vlera e humbjes do të njihet në pasqyrën e fitimit ose humbjes.

64 Së pari, njësi ekonomike shikon nëse ekziston një evidencë objektive e zhvlerësimit veç e veç për aktivet financiare të cilat janë individualisht të rëndësishme, dhe individualisht ose në mënyrë kolektive për aktivet financiare të cilat nuk janë të rëndësishme individualisht (shih paragrafin 59). Në qoftë se njësi ekonomike gjykon se nuk ekziston një evidencë objektive e zhvlerësimit për një aktiv financiar të vlerësuar individualisht, qoftë i rëndësishëm ose jo, atëherë ajo e përfshin aktivin në një grup aktivesh financiare që kanë karakteristikë të ngjashme të rrezikut të kredisë dhe i vlerëson në mënyrë kolektive për zhvlerësimin e tyre. Aktivet që janë vlerësuar individualisht për zhvlerësim dhe për të cilat është njohur ose vazhdon të njihet humbja nga zhvlerësimi nuk përfshihen në vlerësimin në mënyrë kolektive të zhvlerësimit.

65 Në qoftë se, në një periudhë të mëpasshme, shumën e humbjeve nga zhvlerësimi ulet dhe kjo ulje vjen për shkak të një ngjarjeje që ka ndodhur pasi është njohur zhvlerësimi (siç është përmirësimi i klasifikimit kreditues i borxhmarrësit), humbja nga zhvlerësimi e njohur në periudhat e mëparshme do të anulohet ose në mënyrë të drejtpërdrejtë ose nëpërmjet rregullimit të llogarisë së zbritjes. Anullimi nuk duhet

të bëjë që vlera kontabël neto e aktivitet financiar të tejkalojë koston e amortizuar që do të kishte patur ai sikur të mos ishte njohur zhvlerësimi në datën e anulimit. Vlera e humbjes do të njihet në pasqyrën e fitimit ose humbjes.

66–70 [Fshirë]

Mbrojta

- 71 Në qoftë se ka një marrëdhënie mbrojtëse midis një instrumenti mbrojtës dhe një zëri të mbrojtur, si përshkruhet në paragrafet 85–88 dhe paragrafet UZ102–UZ104 të shtojcës A, trajtimi kontabël i fitimit ose i humbjes nga instrumenti mbrojtës dhe i zërit të mbrojtur do të përshkruhet në paragrafet 89–102.

Instrumentat mbrojtës

Kualifikimi i instrumentave

- 72 Ky standard nuk kufizon rrethanat në të cilat një derivativ mund të përcaktohet si një instrument mbrojtës nëse plotësohen kushtet në paragrafin 88, me përjashtim të disa opsioneve të shkruara (shih paragrafin UZ94 në shtojcën A). Megjithatë, një aktiv financiar joderivativ ose pasiv financiar joderivativ mund të përcaktohet si një instrument mbrojtës vetëm për një mbrojtje nga rreziku i këmbimit në monedhë të huaj.
- 73 Për qëllim të kontabilitetit mbrojtës, vetëm instrumentat që përfshijnë një palë të jashtme në njësinë raportuese (d.m.th. i jashtëm për grupin, segment ose njësi e veçantë që raportohet) mund të përcaktohen si instrumenta mbrojtës. Ndonëse njësi ekonomike të veçanta brenda një grupi të konsoliduar ose divizione brenda një njësie ekonomike mund të hyjnë në marrëdhënie mbrojtëse me njësi të tjera brenda grupit ose divizione brenda njësisë, këto transaksioneve ndërmjet grupit eliminohen në konsolidim. Prandaj, të tilla transaksione mbrojtëse nuk kualifikohen për kontabilitetin mbrojtës në pasqyrat financiare të konsoliduara të grupit. Megjithatë, ato mund të kualifikohen për kontabilitetin mbrojtës në pasqyrat financiare individuale ose të veçanta të njërive ekonomike individuale brenda grupit ose në raportimin segmentar me kusht që ato janë të jashtme për njësinë ekonomike individuale ose segmentin që raportohet.

Përcaktimi i instrumentave mbrojtës

- 74 Zakonisht, ka një matje të vetme të vlerës së drejtë për një instrument mbrojtës në tërësinë e tij dhe faktorët që shkaktojnë ndryshimet në vlerën e drejtë janë të bashkëvarur. Kështu, njësia ekonomike përcakton një marrëdhënie mbrojtëse për një instrument mbrojtës në tërësinë e tij. Bëhen vetëm këto përjashtime:
- (a) ndarja e vlerës së perceptuar dhe vlerës në kohë të një kontrate opsi, përcaktimi si një instrument mbrojtës vetëm i ndryshimit në vlerën e perceptuar të një opsi dhe përjashtimi i ndryshimit në vlerën e tij kohore; dhe
  - (b) ndarja e elementit të interesit dhe e çmimit të çastit (spot) të një kontrate të ardhshme.

Këto përjashtime lejohen sepse vlera e perceptuar e opsi dhe primi i një kontrate të ardhshme në përgjithësi mund të maten në mënyrë të veçantë. Një strategji mbrojtëse dinamike që vlerëson si vlerën e perceptuar, ashtu dhe vlerën në kohë të një kontrate opsi mund të kualifikohet për kontabilitetin mbrojtës.

- 75 Një pjesë proporcionale e tërë instrumentit mbrojtës, të themi 50 për qind e shumë imagjinare, mund të përcaktohet si një instrument mbrojtës në një marrëdhënie mbrojtëse. Megjithatë, një marrëdhënie mbrojtëse mund të mos përcaktohet vetëm për një pjesë të periudhës kohore gjatë të cilës instrumenti mbrojtës mbetet i pashlyer.
- 76 Një instrument mbrojtës i vetëm mund të përcaktohet për mbrojtje ndaj më tepër se një lloj rreziku me kusht që (a) rreziqet e mbrojtur mund të identifikohen qartë (b) efektiviteti i mbrojtjes mund të demonstrohet; dhe (c) është e mundur të bëhet një përcaktim specifik i instrumentit mbrojtës dhe i gjendjeve të ndryshme të rrezikut.
- 77 Dy ose më shumë derivativë ose proporcione të tyre, (në rastin e mbrojtjes nga rreziku i monedhës, dy ose më shumë joderivativë ose proporcione të tyre, ose një kombinim të derivativëve dhe joderivativëve ose proporcioneve të tyre), mund të shihen në kombinim dhe të përcaktohen së bashku si një instrument mbrojtës, duke përfshirë edhe rastet kur rreziqet që lindin nga disa derivativë kompensojnë ata që lindin nga të tjerë derivativë. Megjithatë, kufijtë e investimit me interes ose instrumentë të tjerë derivativë, që kombinojnë një opSION të shkruar me një opSION blerjeje nuk kualifikohen si instrument mbrojtës në qoftë se është, në fakt, një opSION i shkruar neto (për të cilin merret një prim neto). Në mënyrë të ngjashme, dy ose më tepër instrumenta (ose proporcione të tyre) mund të përcaktohen si instrumenta mbrojtës vetëm në qoftë se asnjë prej tyre nuk është një opSION i shkruar ose një opSION i shkruar neto.

Zërat e mbrojtur

Kualifikimi i zërave

- 78 Një zë i mbrojtur mund të jetë një aktiv ose pasiv i njohur, një angazhim i përcaktuar i panjohur, një transaksion parashikues me probabilitet të lartë ose një investim neto në një njësi ekonomike të huaj. Zëri i mbrojtur mund të jetë (a) një aktiv i vetëm, një pasiv, një angazhim i përcaktuar, një transaksion parashikues me probabilitet të lartë ose një investim neto në një njësi ekonomike të huaj, (b) një grup aktivesh, pasivesh, angazhimesh të përcaktuara, transaksionesh parashikuese me probabilitet të lartë ose investimesh neto në njësi ekonomike të huaja, me karakteristika të njëjta rreziku ose (c) në një portofol mbrojtës nga rreziku i normës së interesit, vetëm një pjesë e portofolit të aktiveve financiare ose pasiveve financiare që ndajnë rrezikun nga i cili janë të mbrojtur.
- 79 [Fshirë]
- 80 Për qëllime të kontabilitetit mbrojtës, vetëm aktivet, pasivet, angazhimet e përcaktuara ose transaksionet që parashikohen me një probabilitet të lartë të cilat përfshijnë një palë të jashtme për njësinë ekonomike mund të përcaktohen si zëra të mbrojtur. Në vijim të kësaj, kontabiliteti mbrojtës mund të zbatohet në transaksionet midis njësisë ekonomike të të njëjtit grup, vetëm në pasqyrat financiare individuale ose të veçanta të këtyre njësive dhe jo në pasqyrat financiare të konsoliduara të grupit. Bën përjashtim, një zë monetar brenda grupit (p.sh. një llogari e pagueshme/llogari e arkëtueshme midis dy filialeve) që mund të kualifikohet në pasqyrat financiare të konsoliduara si një zë i mbrojtur nga rreziku i këmbimit në monedhë të huaj, në qoftë se do të kemi një ekspozim ndaj këtij rreziku të fitimeve ose humbjeve neto, që nuk eliminohen plotësisht gjatë konsolidimit në përputhje me SNK 21 *Efektet e Ndryshimit në Kurset e Këmbimit të Monedhave të Huaja*. Në përputhje me SNK 21, fitimet ose humbjet neto nga kursi i këmbimit në monedhë të huaj në zërat monetarë brenda grupit nuk eliminohen plotësisht në konsolidim, kur zëri monetar brenda grupit përdoret në transaksion midis dy njësive ekonomike në grup që kanë monedha funksionale të ndryshme. Përveç kësaj, një transaksion parashikues me probabilitet të lartë, brenda grupit, mund të kualifikohet si një zë i mbrojtur nga rreziku i këmbimit në monedhë të huaj, në pasqyrat financiare të konsoliduara, me kusht që

transaksioni është i shprehur në një monedhë tjetër të ndryshme nga monedha funksionale e njësisë ekonomike që hyn në këtë transaksion dhe rreziku i këmbimit në monedhë të huaj do të ndikojë në fitimin ose humbjen e konsoliduar.

Përcaktimi i zërave financiarë si zëra të mbrojtur

- 81 Në qoftë se një zë i mbrojtur është një aktiv financiar ose pasiv financiar, ai mund të jetë një zë i mbrojtur ndaj rreziqeve, i shoqëruar vetëm me një pjesë të flukseve të mjeteve monetare ose vlerën e drejtë (të tillë si një ose më tepër flukse të mjeteve monetare kontraktuale të përzgjedhura ose pjesë të tyre, ose një përqindje e vlerës së drejtë) me kusht që mund të matet efektiviteti. Për shembull, një pjesë e identifikueshme dhe e matshme në mënyrë të veçantë e ekspozimit ndaj rrezikut të normës së interesit të një aktivi që mbart interes ose pasivi që mbart interes mund të përcaktohet si një rrezik i mbrojtur (i tillë si elementi i normës së interesit pa rrezik ose normës së interesit bazë në ekspozimin total ndaj rrezikut të normës së interesit të një instrumenti financiar të mbrojtur).
- 81A Në mbrojtjen me vlerën e drejtë nga ekspozimi ndaj normës së interesit të një portofoli aktivesh financiare ose pasivesh financiare (dhe vetëm në një mbrojtje të tillë), pjesa e mbrojtur mund të përcaktohet në termat e vlerës së një monedhe (p.sh në vlerën e dollarit, euros, paund ose rand) sesa si aktiv individual (ose pasiv). Ndonëse portofoli mundet, për qëllime të drejtimit të rrezikut, të përfshijë aktive dhe pasive, vlera e përcaktuar është vlera e aktiveve ose e pasiveve. Përcaktimi i vlerës neto duke përfshirë aktivet dhe pasivet nuk lejohet. Njësia ekonomike mund të mbrojë një pjesë të rrezikut të normës së interesit shoqëruar me këtë vlerë të përcaktuar. Për shembull, në rastin e mbrojtjes së një portofoli që përmban aktive të parapagueshme, njësia ekonomike mund të mbrojë ndryshimin në vlerën e drejtë, që është i lidhur drejtpërdrejt me një ndryshim në normën e interesit të mbrojtur, në bazë të të dhënave të pritshme të rivlerësimit, sesa në ato kontraktuale. Kur pjesa e mbrojtur bazohet në të dhënat e pritshme të rivlerësimit, efekti që kanë ndryshimet e normës së interesit të mbrojtur në këto të dhëna do të përfshihet kur të përcaktohet ndryshimi në vlerën e drejtë të zërit të mbrojtur. Rrjedhimisht, në qoftë se një portofol që përmban zëra të parapagueshëm është i mbrojtur me një derivativ jo të parapagueshëm, nuk do të jetë aspak efektive rishikimi i të dhënave mbi bazën e të cilave pritet të parapagohen zërat në portofolin e mbrojtur, ose kur të dhënat aktuale të parapagesës ndryshojnë nga ato të pritshme.

Përcaktimi i zërave jofinanciarë si zëra të mbrojtur

- 82 Në qoftë se zëri i mbrojtur është një aktiv jofinanciar ose pasiv jofinanciar, do të përcaktohet si një zë i mbrojtur (a) nga rreziqet e këmbimit në monedhë të huaj, ose (b) në tërësinë e tij nga të gjithë rreziqet për shkak të vështirësisë së izolimit dhe të matjes së proporcionit të përshtatshëm të ndryshimeve të flukseve të mjete monetare ose vlerës së drejtë të lidhura drejtpërdrejt me rreziqet specifike se sa me rreziqet e këmbimit në monedhë të huaj.

Përcaktimi i grupit të zërave si zëra të mbrojtur

- 83 Aktive të ngjashme ose pasive të ngjashme do të totalizohen dhe do të mbrohen si një grup vetëm në qoftë se aktivet individuale ose pasivet individuale të grupit ndajnë së bashku ekspozimin ndaj rrezikut që është përcaktuar për të qenë i mbrojtur. Për më tepër, ndryshimi në vlerën e drejtë i lidhur drejtpërdrejt me rrezikun e mbrojtur për çdo zë individual në grup pritet të jetë përafërsisht proporcional me ndryshimin e përgjithshëm në vlerën e drejtë, i lidhur drejtpërdrejt me rrezikun e mbrojtur të grupit të zërave.

- 84 Për shkak se një njësi ekonomike e vlerëson efektivitetin mbrojtës duke krahasuar ndryshimin në vlerën e drejtë ose flukset e mjeteve monetare të një instrumenti mbrojtës (ose grup instrumentash mbrojtës të ngjashëm) dhe një zëri të mbrojtur (ose grup zërash të mbrojtur të ngjashëm), atëherë krahasimi i një instrumenti mbrojtës me një gjendje neto të përgjithshme (p.sh. gjendja neto e të gjithë aktiveve me normë të fiksuar dhe pasivet me normë të fiksuar me afate maturimi të ngjashme), sesa me një zë të mbrojtur specifik, nuk kualifikohet për kontabilitet mbrojtës.

Kontabiliteti mbrojtës

- 85 Kontabiliteti mbrojtës njihet kompensimin e ndikimeve në fitim ose humbje të ndryshimeve në vlerat e drejta të instrumentit mbrojtës dhe zërit të mbrojtur.
- 86 **Marrëdhëniet mbrojtëse janë tre llojesh:**
- (a) *mbrojta me vlerën e drejtë:* një mbrojtje nga ekspozimi ndaj ndryshimeve në vlerën e drejtë të një aktivi ose pasivi të njohur, ose një angazhimi të përcaktuar të panjohur, ose një pjesë të identifikuar të një aktivi, pasivi ose angazhimi të përcaktuar, që është drejtpërdrejt e lidhur me një rrezik të veçantë dhe mund të ndikojë në fitim ose humbje.
  - (b) *mbrojta e fluksit të mjeteve monetare:* një mbrojtje ndaj ekspozimit të ndryshueshmërisë në flukset e mjeteve monetare, që (i) është e lidhur drejtpërdrejt me një rrezik të veçantë i shoqëruar me një aktiv të njohur ose pasiv të njohur (të tillë si të gjitha ose disa pagesa interesi në periudhën e ardhshme për borxhe me norma të ndryshueshme) ose një transaksion parashikues mjaft probabël dhe (ii) mund të ndikojë në fitim ose humbje.
  - (c) *mbrojtja e një investimi neto në një njësi ekonomike të huaj sipas përkufizimit të bërë në SNK 21.*
- 87 Mbrojtja nga rreziku i këmbimit në monedhë të huaj e një angazhimi të përcaktuar mund të trajtohet si një mbrojtje me vlerën e drejtë ose si një mbrojtje e fluksit të mjeteve monetare.
- 88 Një marrëdhënie mbrojtëse kualifikohet për kontabilitetin mbrojtës sipas paragrafëve 89-102 nëse, dhe vetëm nëse, të gjitha kushtet e mëposhtme janë plotësuar.
- (a) Në fillimin e mbrojtjes bëhet përcaktimi formal dhe dokumentimi i marrëdhënies mbrojtëse, i objektivit të drejtimit të rrezikut nga njësi ekonomike dhe i strategjisë për ndërmarrjen e mbrojtjes. Dokumentimi do të përfshijë identifikimin e instrumentit mbrojtës, zërin ose transaksionin e mbrojtur, natyrën e rrezikut për të cilin bëhet mbrojtja dhe mënyrën se si njësi do të vlerësojë efektivitetin e instrumentit mbrojtës në kompensimin e ekspozimit ndaj ndryshimeve në vlerën e drejtë të zërit të mbrojtur ose flukset e mjeteve monetare të lidhura drejtpërdrejt me rrezikun e mbrojtur.
  - (b) Mbrojtja pritet të jetë mjaft efektive (shih paragrafet UZ105–UZ113 në shtojcën A), kur kompensimi i ndryshimeve në vlerën e drejtë ose flukset e mjeteve monetare, që lidhen drejtpërdrejt me rrezikun e mbrojtur, arrihet në përputhje me strategjinë e drejtimit të rrezikut e dokumentuar qysh në fillim për këtë marrëdhënie mbrojtëse të veçantë.
  - (c) Për mbrojtjen e fluksit të mjeteve monetare, një transaksion parashikues që është subjekt i mbrojtjes mund të jetë mjaft probabël dhe mund të paraqitet i

eksponuar ndaj luhatjeve në flukset e mjeteve monetare që mund të ndikojnë në fund të fundit në fitim ose në humbje.

- (d) Efektiviteti i mbrojtjes mund të matet në mënyrë të besueshme, d.m.th. vlera e drejtë ose fluksi i mjeteve monetare të zërit të mbrojtur që janë të lidhura drejtpërdrejt me rrezikun e mbrojtur dhe vlera e drejtë e instrumentit mbrojtës mund të matet në mënyrë të besueshme.
- (e) Mbrojtja vlerësohet mbi bazën e vijueshmërisë dhe përcaktohet aktualisht nëse ka qenë mjaft efektive për tërë periudhat e raportimit financiar për të cilat është përcaktuar mbrojtja.

Mbrojtja me vlerën e drejtë

89 Në qoftë se gjatë periudhës, një mbrojtje me vlerën e drejtë plotëson kushtet e parashtruara në paragrafin 88, do të trajtohet si vijon:

- (a) fitimi ose humbja neto nga rimatja e instrumentit mbrojtës me vlerë të drejtë (për një instrument mbrojtës derivativ) ose të elementit të monedhës së huaj me vlerën e tij kontabël të matur në përputhje me SNK 21 (për një instrument mbrojtës joderivativ) do të njihet në pasqyrën e fitimit ose humbjes; dhe
- (b) fitimi ose humbja neto nga zëri i mbrojtur i lidhur drejtpërdrejt me rrezikun e mbrojtur do të rregullojë vlerën kontabël të zërit të mbrojtur dhe do të njihet në fitim ose humbje. Kjo zbatohet në qoftë se zëri i mbrojtur është matur me kosto.

89A Për mbrojtjen me vlerën e drejtë ndaj ekspozimit të rrezikut të normës së interesit, të një pjese të portofolit të aktiveve financiare ose pasiveve financiare (dhe vetëm në një mbrojtje të tillë), kërkesa në paragrafin 89(b) mund të plotësohet duke paraqitur fitimin ose humbjen neto të lidhur drejtpërdrejt me zërin e mbrojtur ose:

- (a) në një zë të veçantë brenda aktiveve, për ato periudhë kohe rivlerësimi për të cilat zëri i mbrojtur është një aktiv; ose
- (b) në një zë të veçantë brenda pasiveve, për ato periudha kohe rivlerësimi për të cilat zëri i mbrojtur është një pasiv.

Rreshti i veçantë i zërave që përmendet më sipër në pikat (a) dhe (b) do të jetë pranë aktiveve financiare ose pasiveve financiare. Vlerat e paraqitura në këtë rresht do të hiqen nga pasqyra e pozicionit financiar kur aktivet ose pasivet me të cilat lidhen nuk do të njihen më.

90 Në qoftë se janë të mbrojtura vetëm rreziqet e veçanta të lidhura drejtpërdrejt me një zë të mbrojtur, atëherë ndryshimet e njohura në vlerën e drejtë të zërit të mbrojtur, të palidhura me rrezikun e mbrojtur, njihen sipas përshkrimit të bërë në paragrafin 5.7.1 të SNRF 9.

91 Një njësi ekonomike do të ndërpresë në mënyrë prospektive kontabilitetin mbrojtës të specifikuar në paragrafin 89 në qoftë se:

- (a) instrumenti mbrojtës skadon ose shitet, i mbaron afati ose arrin përdorimin e plotë (për këtë qëllim, zëvendësimi ose ricikimi i instrumentit mbrojtës në një instrument tjetër mbrojtës nuk konsiderohet skadim apo mbarim afati në qoftë se një gjë e tillë është pjesë e strategjisë mbrojtëse të dokumentuar të njësisë ekonomike);
- (b) mbrojtja nuk plotëson më kriterin për kontabilitetin mbrojtës të përshkruar në paragrafin 88; ose

(c) **njësia ekonomike prapëson përcaktimin.**

- 92 Çdo rregullim që bëhet nga zbatimi i paragrafit 89(b) në vlerën kontabël të aktivitetit financiar të mbrojtur, për të cilin përdoret metoda e interesit efektiv (ose, në rastin e një portofoli mbrojtës nga rreziku i normës së interesit, për zërat e veçantë të pasqyrës së pozicionit financiar të përshkruara në paragrafin 89A) do të amortizohet në fitim ose humbje. Amortizimi mund të fillojë sa më shpejt që rregullimi të bëhet dhe nuk fillon më vonë se momenti që zëri i mbrojtur pushon së rregulluari për ndryshimet në vlerën e drejtë të lidhura drejtpërdrejt me rrezikun e mbrojtur. Rregullimi bazohet në normën e interesit efektiv të rillogaritur në datën kur fillon amortizimi. Megjithatë, në qoftë se, në rastin e mbrojtjes me vlerën e drejtë nga ekspozimi ndaj rrezikut të normës së interesit të një portofoli të aktiveve financiare ose pasiveve financiare (dhe vetëm në një mbrojtje të tillë), nuk është e mundur të zbatohet amortizimi duke përdorur normën e interesit efektiv të rillogaritur, atëherë rregullimi do të amortizohet duke përdorur metodën lineare. Rregullimi do të amortizohet plotësisht gjatë maturitetit të instrumentit financiar ose në rastin e një portofoli mbrojtës nga rreziku i normës së interesit, gjatë skadencës së periudhës përkatëse të rivlerësimit.
- 93 Kur një angazhim i përcaktuar i panjohur është përcaktuar si një zë i mbrojtur, ndryshimi i mëposhtëm kumulativ në vlerën e drejtë të këtij angazhimi të lidhur drejtpërdrejt me rrezikun e mbrojtur, njihet si një aktiv ose pasiv dhe bashkë me të edhe fitimi ose humbja neto në pasqyrën e fitimit (shih paragrafin 89(b)). Ndryshimet në vlerën e drejtë të instrumentit mbrojtës gjithashtu njihen në fitim ose humbje.
- 94 Kur një njësi ekonomike hyn në një angazhim të përcaktuar për të blerë një aktiv ose për të marrë përsipër një pasiv, që është një zë i mbrojtur nga mbrojtja me vlerën e drejtë, vlera kontabël fillestare e aktivitetit ose e pasivit që është rezultat i plotësimit të këtij angazhimi rregullohet për të përfshirë ndryshimin kumulativ në vlerën e drejtë të angazhimit të përcaktuar, të lidhur drejtpërdrejt me rrezikun e mbrojtur, që është njohur në pasqyrën e pozicionit financiar.

Mbrojtja e fluksit të mjeteve monetare

- 95 Në qoftë se, gjatë periudhës, mbrojtja e vlerës së drejtë plotëson kushtet e parashtruara në paragrafin 88, do kontabilizohet si më poshtë:
- (a) pjesa e fitimit ose humbjes neto nga instrumenti mbrojtës, në rastin e një mbrojtjeje efektive (shih paragrafin 88), do të njihet drejtpërdrejt në pasqyrën e të ardhurave gjithëpërfshirëse; dhe
  - (b) pjesa joefektive e fitimit ose humbjes neto nga një instrument mbrojtës pasqyrën e fitimit.
- 96 Në mënyrë më specifike, një mbrojtje e fluksit të mjeteve monetare do të trajtohet si vijon:
- (a) elementi i veçantë i kapitalit neto i lidhur me zërin e mbrojtur rregullohet për vlerën më të vogël të mëposhtme (në vlerë absolute):
    - (i) fitimi ose humbja neto kumulative nga instrumenti mbrojtës që nga fillimi i mbrojtjes; dhe
    - (ii) ndryshimi kumulativ në vlerën e drejtë (vlerën aktuale) të flukseve të mjeteve monetare të pritshme nga zëri i mbrojtur që nga fillimi i mbrojtjes;

- (b) çdo fitim ose humbje neto e mbetur nga instrumenti mbrojtës ose elementi i përcaktuar i tij (që nuk është një mbrojtje efektive) njihet në pasqyrën e fitimit; dhe
- (c) në qoftë se një strategji e dokumentuar e drejtimit të rrezikut për një marrëdhënie mbrojtjeje të veçantë përjashton nga vlerësimi i efektivitetit të mbrojtjes një element specifik të fitimit ose humbjes neto ose të lidhur me flukset e mjeteve monetare nga instrumenti mbrojtës (shih paragrafet 74, 75 dhe 88(a)), atëhere elementi i përjashtuar i fitimit ose humbjes neto njihet në përputhje me paragrafin 5.7.1 të SNRF 9.

- 97** Në qoftë se një mbrojtje e një transaksioni parashikues çon në njohjen e mëpasshme të një aktivi ose një pasivi financiar, fitimi ose humbja neto e lidhur me të që është njohur në fitimin e përgjithshëm në përputhje me paragrafin 95 do të riklasifikohet nga kapitali neto tek fitimi ose humbja si një rregullim riklasifikimi (shih SNK 1 (të rishikuar në 2007)) në të njëjtën periudhë ose periudha gjatë të cilave flukset monetare e parashikuara për t'u mbrojtur prekin fitimin ose humbjen (në periudhat në të cilat janë njohur këto të ardhura nga interesi ose shpenzime interesi). Megjithatë, në qoftë se një njësi ekonomike pret që e gjithë ose një pjesë e humbjes të njohur në fitimin e përgjithshëm nuk do të mbulohej në një ose më shumë periudha të ardhshme, ajo duhet ta riklasifikojë këtë shumë në fitim ose humbje si një rregullim riklasifikimi shumë që nuk pritet të mbulohet.
- 98** Në qoftë se një mbrojtje e një transaksioni parashikues çon më pas në njohjen fillestare të një aktivi jofinanciar ose pasivi jofinanciar, ose një transaksion parashikues për një aktiv jofinanciar ose pasiv jofinanciar bëhet një angazhim i përcaktuar për të cilin zbatohet kontabiliteti mbrojtës me vlerën e drejtë, atëhere njësia ekonomike do të zbatojë pikën (a) ose (b) të mëposhtme:
- (a) Riklasifikon fitimet dhe humbjet neto të lidhura, që janë njohur drejtpërdrejt në kapitalin neto në përputhje me paragrafin 95, në fitim ose humbje si rregullim (shiko SNK 1 (i ndryshuar në 2007)) në të njëjtën periudhë ose periudha gjatë të cilave aktivi i blerë ose pasivi i ndërmarrë ndikon në fitim ose humbje (si në periudhat që njihen shpenzimet e amortizimit ose kostoja e shitjes). Megjithatë, në qoftë se një njësi ekonomike parashikon që e gjithë ose një pjesë e humbjes së njohur drejtpërdrejt në kapitalin neto nuk do të mbulohej në një ose më shumë periudha të ardhshme, ajo do ta riklasifikojë në fitim ose humbje shumë që nuk pritet të mbulohet.
  - (b) I mbart fitimet dhe humbjet neto të lidhura që ishin njohur drejtpërdrejt në kapitalin neto në përputhje me paragrafin 95, dhe i përfshin ato në koston fillestare ose në vlerën tjetër kontabël të aktivit ose pasivit.
- 99** Një njësi ekonomike do të zbatojë ose pikën (a) ose pikën (b) të paragrafit 98 si politikën e saj kontabël dhe do ta zbatojë atë në mënyrë të qëndrueshme për të gjitha mbrojtjet që lidhen me paragrafin 98.
- 100** Për mbrojtjen e fluksit monetar, me përjashtim të atyre që trajtohen nga paragrafet 97 dhe 98, shumat që janë njohur në atë të fitimit të përgjithshëm duhet të riklasifikohen nga kapitali neto tek fitimi ose humbja si një rregullim klasifikimi (shih SNK 1 (rishikuar në 2007)) në të njëjtën periudhë ose periudha gjatë të cilave flukset monetare të parashikuara për t'u mbrojtur prekin fitimin ose humbjen (për shembull, kur ndodh një shitje e parashikuar).
- 101** Në një nga rrethanat e mëposhtme, një njësi ekonomike do të ndërpresë në mënyrë prospektive kontabilitetin mbrojtës të specifikuar në paragrafet 95–100:

- (a) Instrumenti mbrojtës skadon ose shitet, i mbaron afati ose arrin përdorimin e plotë (për këtë qëllim, zëvendësimi ose ricikimi i instrumentit mbrojtës në një instrument tjetër mbrojtës nuk konsiderohet skadim apo mbarim afati në qoftë se një gjë e tillë është pjesë e strategjisë mbrojtëse të dokumentuar të njësisë ekonomike). Në këtë rast, fitimi ose humbja kumulative nga instrumenti mbrojtës, që vazhdon të njihet drejtpërdrejt në kapitalin neto që nga periudha kur mbrojtja ishte efektive (shih paragrafin 95(a)), do të vazhdojë të njihet në mënyrë të veçantë në kapitalin neto deri sa të ndodhë transaksioni parashikues. Kur ndodh transaksioni zbatohen paragrafet 97, 98 ose 100.
- (b) Mbrojtja nuk plotëson më kriterin për kontabilitetin mbrojtës sipas paragrafit 88. Në këtë rast, fitimi ose humbja kumulative nga instrumenti mbrojtës, që vazhdon të njihet drejtpërdrejt në kapitalin neto që nga periudha kur mbrojtja ishte efektive (shih paragrafin 95(a)), do të vazhdojë të njihet në mënyrë të veçantë në kapitalin neto deri sa të ndodhë transaksioni parashikues. Kur ndodh transaksioni zbatohen paragrafet 97, 98 ose 100.
- (c) Transaksioni parashikues nuk pritet më të ndodhë, rast në të cilin çdo fitim ose humbje kumulative e lidhur me instrumentin mbrojtës, që vazhdon të njihet drejtpërdrejt në kapitalin neto që nga periudha kur mbrojtja ishte efektive (shih paragrafin 95(a)), do të njihet në fitim ose humbje. Një transaksion parashikues që nuk është më i aftë probabël (shih paragrafin 88(c)), mund të pritët akoma që të ndodhë.
- (d) Njësia ekonomike prapëson përcaktimin. Për mbrojtjen e një transaksioni parashikues, fitimi ose humbja kumulative nga instrumenti mbrojtës, që vazhdon të njihet drejtpërdrejt në kapitalin neto që nga periudha kur mbrojtja ishte efektive (shih paragrafin 95(a)), do të vazhdojë të njihet në mënyrë të veçantë në kapitalin neto deri sa të ndodhë transaksioni parashikues ose që nuk pritët më të ndodhë. Kur ndodh transaksioni zbatohen paragrafet 97, 98 ose 100. Në qoftë se një transaksion nuk pritët më të ndodhë, fitimi ose humbja neto kumulative që është njohur drejtpërdrejt në kapitalin neto do të njihet në pasqyrën e fitimit si një korigjim riklasifikimi.

Mbrojtja e investimit neto

102 Mbrojtja e një investimi neto në një njësi ekonomike të huaj, duke përfshirë mbrojtjen e një zëri monetar që është kontabilizuar si një pjesë e investimit neto (shih SNK 21), do të kontabilizohet në mënyrë të ngjashme me mbrojtjen e fluksit të mjeteve monetare:

- (a) pjesa e fitimit ose humbjes neto nga instrumenti mbrojtës, në rastin e një mbrojtjeje efektive (shih paragrafin 88), do të njihet drejtpërdrejt në pasqyrën gjithëpërfshirëse të të ardhurave; dhe
- (b) pjesa joefektive do të njihet në fitim ose humbjes.

Fitimi ose humbja neto nga instrumenti mbrojtës, në lidhje me pjesën efektive të mbrojtjes, që është njohur drejtpërdrejt në kapital do të njihet në pasqyrën e fitimit ose humbjes me likuidimin e njësisë ekonomike të huaj (shiko SNK 1 (i ndryshuar në 2007)) në përputhje me paragrafët 48-49 të SNK 21 në nxjerrjen jashtë përdorimit të plotë ose të pjesshëm të operacioneve të huaja.

Data e hyrjes në fuqi dhe dispozita kalimtare

- 103 Një njësi ekonomike do të zbatojë këtë standard (duke përfshirë dhe ndryshimet e bëra në mars 2004) në pasqyrat financiare që mbulojnë periudhat kontabël të cilat fillojnë më ose pas 1 janar 2005. Inkurajohet zbatimi i menjëhershëm. Një njësi ekonomike nuk do të zbatojë këtë standard (duke përfshirë dhe ndryshimet e bëra në mars 2004) për periudhat kontabël të cilat fillojnë përpara 1 janarit 2005, edhe nëse ajo zbaton SNK 32 (të publikuar në dhjetor 2003). Nëse një njësi ekonomike e zbaton këtë Standard për një periudhë që fillon përpara datës 1 janar 2005, ajo duhet të japë informacione shpjeguese për këtë fakt.
- 103A Një njësi ekonomike do të zbatojë amendimin e bërë në paragrafin 2(j) për periudhat vjetore që fillojnë në ose pas 1 janarit 2006. Në qoftë se një njësi ekonomike zbaton *KIRFN 5 Të Drejtat për Interesat që Rrjedhin nga Fondet e Nxjerrjes Jashtë Përdorimit, Restaurimi dhe Rehabilitimi Mjedisor* për një periudhë më të hershme, ky amendim do të zbatohet për këtë periudhë më të hershme.
- 103B *Kontratat e Garancisë Financiare* (Ndryshimet e bëra për SNK 39 dhe SNRF 4), nxjerrë në gusht të vitit 2005, ndryshuan paragrafët 2(e) dhe (h), 4 dhe AG4, shtuan paragrafin AG4A, shtuan një përkufizim të ri të kontratave të garancisë financiare dhe hoqën paragrafin 3. Një njësi ekonomike do të zbatojë këto ndryshime për periudhat vjetore që fillojnë më ose pas 1 janar 2006. Inkurajohet zbatimi më i hershëm. Nëse një njësi ekonomike i zbaton këto ndryshime në një periudhë më të hershme, ajo do të japë informacion shpjegues për këtë fakt dhe do të zbatojë në të njëjtën kohë ndryshimet e lidhura me SNK 32¹ dhe SNRF 4.
- 103C SNK 1 (i rishikuar në vitin 2007) ndryshoi terminologjinë e përdorur në SNRF-të. Ai ndryshoi edhe paragrafët 95(a), 97, 98, 100, 102, 108 dhe AG99B. Një njësi ekonomike do të zbatojë këto ndryshime për periudhat vjetore që fillojnë më 1 janar 2009 ose më pas. Nëse një njësi ekonomike zbaton SNK 1 (i rishikuar në vitin 2007) në një periudhë më të hershme, ndryshimet do të zbatohen edhe për këtë periudhë.
- 103D Hiqet paragrafi 2(f) i SNRF 3 (rishikuar në 2008). Një njësi ekonomike do të zbatojë këtë ndryshim për periudhat vjetore që fillojnë më 1 korrik 2009 e në vijim. Nëse një njësi ekonomike zbaton SNRF 3 (rishikuar 2008) për një periudhë më të hershme, ndryshimi do të zbatohet edhe për këtë periudhë të hershme. Megjithatë, ndryshimi nuk ka të bëjë me shumën e kushtëzuar që ka rrjedhur nga një kombinim biznesi për të cilin data e blerjes i paraprin zbatimit të SNRF 3 (rishikuar në vitin 2008). Në vend të kësaj, një njësi ekonomike do ta trajtojë një shumë të tillë në përputhje me paragrafët 65A–65E të SNRF 3 (i ndryshuar në vitin 2010).
- 103E SNK 27 (i ndryshuar në vitin 2008) ndryshoi paragrafin 102. Një njësi ekonomike duhet të aplikojë ndryshimet për periudhat vjetore që fillojnë më ose pas datës 1 korrik 2009. Nëse një njësi ekonomike zbaton SNK 27 (i ndryshuar në vitin 2008) për një periudhë më të hershme, ndryshimi do të zbatohet për të njëjten periudhë të hershme.
- 103F Një njësi ekonomike do të zbatojë ndryshimin në paragrafin 2 për periudhat vjetore që fillojnë më 1 janar 2009 ose më pas. Nëse një njësi ekonomike zbaton *Instrumentat Financiarë të Kthyeshëm dhe Detyrimet që Lindin në Likuidim* (Ndryshime në SNK 32 dhe SNK 1), publikuar në shkurt 2008, për një periudhë më të hershme, ndryshimi në paragrafin 2 duhet të zbatohet edhe për këtë periudhë më të hershme.
- 103G Një njësi ekonomike do të zbatojë paragrafet UZ 99BA, UZ 99E, UZ 99F, UZ 110A dhe UZ 110B në mënyrë prapa vepruese për periudhat vjetore që fillojnë më 1 korrik 2009, në përputhje me SNK 8 *Politikat kontabel, Ndryshimet në Vleresimet Kontabel dhe Gabimet*. Zbatimet para kësaj date janë të lejuara. Nëse një njësi ekonomike zbaton *Elementet te*

¹ Ku një njësi ekonomike zbaton SNRF 7, referencat të SNK 32 janë zëvendësuar me referencat në SNRF 7.

Mbrojtur e të Kualifikuar për tu Mbrojtur (Ndryshimi në SNK 39) për periudhat që fillojnë para 1 korrik 2009, ajo duhet të japë informacione shpjeguese për këtë fakt.

103H–103J

[Fshirë]

103K *Përmirësime të SNRF-ve*, i nxjerrë në Prill 2009, ndryshoi paragrafët 2(g), 97 dhe 100. Një njësi ekonomike do të zbatojë ndryshimet në këto paragrafë në mënyrë pasvepruese për të gjitha kontratat ende të vlefshme për periudhat vjetore që fillojnë më 1 Janar 2010 ose më pas. Lejohet zbatimi më i hershëm. Nëse një njësi ekonomike zbaton këtë ndryshim në një periudhë më të hershme, ajo do të japë informacion shpjegues për këtë fakt.

103L [Fshirë]

103M [Fshirë]

103N Paragrafi 103D u ndryshua nga *Përmirësimet në SNRF-të* të publikuara në maj 2010. Një njësi ekonomike do të zbatojë këtë ndryshim për periudhat vjetore që fillojnë më 1 korrik 2010 e në vijim. Inkurajohet zbatimi para kësaj date.

103O SNRF 9, e publikuar në Tetor 2010, ndryshoi paragrafët 2, 4, 8, 9, 58, 63, 88(d), 89(b), 90, 96(c), 103B, 103C, 103K, 104, 108C, UZ3–UZ4, UZ8, UZ84, UZ95, UZ114(a) dhe UZ118(b) dhe fshiu paragrafët 1, 10–57, 61, 66–70, 79, 103H–103J, 103L, 103M, 105–107A, UZ4B–UZ4K, UZ9–UZ12A, UZ14–UZ15, UZ27–UZ83 dhe UZ96. Nëse zbaton SNRF 9 të nxjerrë në Tetor 2010, njësi ekonomike duhet të zbatojë këto ndryshime.

103P Si rezultat i SNRF 10 dhe SNRF 11 *Marrëveshjet e përbashkëta*, të publikuara në maj të vitit 2011, janë ndryshuar paragrafët 2(a), 15, UZ3, UZ36–UZ38 dhe UZ41(a). Një njësi ekonomike do të zbatojë këto ndryshime, kur të zbatojë SNRF 10 dhe SNRF 11.

103Q Sipas SNRF 13, të nxjerrë në maj të vitit 2011, janë ndryshuar paragrafët 9, 13, 28, 47, 88, UZ46, UZ52, UZ64, UZ76, UZ76A, UZ80 UZ81 dhe UZ96, është shtuar paragrafi 43A dhe janë fshirë paragrafët 48–49, UZ69–UZ75, UZ77–UZ79 dhe UZ82. Një njësi ekonomike duhet t'i zbatojë këto ndryshime, kur ajo të zbatojë SNRF 13.

104 Ky standard do të zbatohet në mënyrë retrospektive me përjashtim të asaj që është specifikuar në paragrafin 108. Teprica e çeljes e fitimeve të pashpërndara për periudhën më të hershme të mëparshme dhe të gjitha shumat krahasuese do të rregullohen sikur ky standard të kishte qenë gjithmonë në zbatim, me përjashtim të rastit kur rivlerësimi i informacionit do të ishte i pamundur. Nëse rivlerësimi është i pamundur, njësi ekonomike do të japë informacion shpjegues sipas shkallës së rivlerësimit të tij.

105–107A[Fshirë]

108 Një njësi ekonomike nuk do të rregullojë vlerën kontabël të aktiveve jofinanciare dhe pasiveve jofinanciare për të përjashtuar fitimet dhe humbjet e lidhura me mbrojtjen e flukseve të mjeteve monetare që ka qenë të përfshira në vlerën kontabël para fillimit të vitit financiar në të cilin ky standard është zbatuar për herë të parë. Në fillim të periudhës financiare, në të cilën ky standard është zbatuar për herë të parë, çdo vlerë e njohur drejtpërdrejt në kapitalin neto për mbrojtje të një anagazhimi të përcaktuar, që sipas këtij standardi kontabilizohet si një mbrojtje me vlerën e drejtë, do të riklasifikohet si një aktiv ose pasiv, me përjashtim të mbrojtjes nga rreziku i kursit të këmbimit në monedhës të huaj që vazhdon të trajtohet si mbrojtje e fluksit të mjeteve monetare.

108A Një njësi ekonomike do të zbatojë frazën e fundit të paragrafit 80, paragrafeve UZ99A dhe AG99B, për periudhat vjetore që fillojnë në ose pas 1 janarit 2006. Inkurajohet zbatimi i menjëhershëm. Në qoftë se një njësi ekonomike ka përcaktuar si një zë të mbrojtur një transaksion parashikues të jashtëm që

(a) është i shprehur në monedhën funksionale të njësisë ekonomike që ka hyrë në transaksion,

- (b) çon në një ekspozim që do të ketë një ndikim në fitimin ose humbjen e konsoliduar (d.m.th. është shprehur në një monedhë tjetër nga ajo e monedhës së paraqitjes së grupit); dhe
- (c) për t'u kualifikuar për kontabilitetin mbrojtës nuk është shprehur në monedhën funksionale të njësisë ekonomike që ka hyrë në të,

mund të zbatohet kontabiliteti mbrojtës në pasqyrat financiare të konsoliduara në periudhën (periudhat) para datës së zbatimit të frazës së fundit të paragrafit 80, paragrafeve UZ99A dhe UZ99B.

- 108B Një njësi ekonomike kërkohet të mos zbatojë paragrafin AG99B për informacionin krahasues në lidhje me periudhat përpara datës së zbatimit të frazës së fundit të paragrafit 80 dhe paragrafit AG99A.
- 108C Paragrafët 73 dhe AG8 u ndryshuan nga *Përmirësime të SNRF-ve*, nxjerrë në Maj 2008. Paragrafi 80 u ndryshua nga *Përmirësime të SNRF-ve*, nxjerrë në Prill 2009. Një njësi ekonomike do të zbatojë këto ndryshime për periudhat vjetore që fillojnë më 1 Janar 2009 ose më pas. Lejohet zbatimi më i hershëm. Nëse një njësi ekonomike zbaton këtë ndryshim në një periudhë më të hershme, ajo do të japë informacion shpjegues për këtë fakt.

Tërheqja e deklarimeve të tjera

- 109 Ky standard zëvendëson SNK 39 *Instrumentat financiarë: Njohja dhe Matja* që është rishikuar në tetor 2000.
- 110 Ky standard dhe Udhëzuesi i Zbatimit që e shoqëron zëvendëson Udhëzuesin për Zbatim të publikuar nga Komiteti i Udhëzuesit për Zbatim të SNK 39, të krijuar nga KSNK i mëparshëm.

Shtojcë A

Udhëzim për zbatim

Kjo shtojcë është pjesë integrale e Standardit.

Objekti (paragrafët 2–7)

- UZ1 Disa kontrata kërkojnë që pagesa të bëhet bazuar në variabla klimatike, gjeologjike ose variabla të tjerë fizikë. (Ato kontrata që bazohen në variabla klimatike shpeshherë quhen si instrumente 'derivativë që mbulojnë rreziqet e lidhura me motin'.) Në qoftë se këto kontrata nuk janë objekt i SNRF 4, atëherë ato janë objekt i këtij standardi.
- UZ2 Ky standard nuk ndryshon kërkesat në lidhje me skemat e përfitimeve të punonjësve në përputhje me SNK 26 *Kontabiliteti dhe Raportimi për Skemat e Përfitimit të Pensioneve* dhe marrëveshjet për pagesë për përdorimin e pronës bazuar në vëllimin e shitjeve ose të ardhurave nga shërbimet që janë trajtuar sipas SNK 18.
- UZ3 Nganjëherë, një njësi ekonomike bën atë çfarë ajo e quan si një 'investim strategjik' në instrumente të kapitalit neto, të emetuara nga një njësi ekonomike tjetër, me qëllim që të krijojë ose të ruajë një marrëdhënie operative afatgjatë me njësinë ekonomike në të cilën është bërë investimi. Njësia ekonomike investitore ose sipërmarrëse e përbashkët përdor SNK 28 për të përcaktuar nëse metoda kontabël e kapitalit neto është e përshtatshme për këtë lloj investimi. Në qoftë se as metoda e kapitalit neto dhe as ajo e konsolidimit proporcional nuk është e përshtatshme, njësia ekonomike do të zbatojë këtë Standard dhe SNRF 9 për atë investim strategjik.
- UZ3A Ky Standard dhe SNRF 9 zbatohet për aktivet financiare dhe pasivet financiare të shoqërive të sigurimit, përveç të drejtave dhe detyrimeve që përjashtohen nga paragrafi 2(e), sepse ato lindin nga kontrata që janë objekt i SNRF 4.
- UZ4 Kontratat e garancisë financiare mund të jenë të formave të ndryshme ligjore, të tilla si garanci, disa lloje të letër kredisë, kontratat e kredisë ose kontratat e sigurimit. Trajtimi i tyre kontabël nuk varet nga forma ligjore. Shembujt më poshtë janë trajtimet e duhura (shiko paragrafin 2 (e)):
- (a) Kontratat e garancisë financiare mund të jenë të formave të ndryshme ligjore, të tilla si garanci, disa lloje të letër kredisë, kontratat e kredisë ose kontratat e sigurimit. Trajtimi i tyre kontabël nuk varet nga forma ligjore. Shembujt më poshtë janë trajtimet e duhura (shiko paragrafin 2 (e)):
  - (a) Ndonëse një kontratë e garancisë financiare plotëson përkufizimin e një kontrate sigurimi sipas SNRF 4, nëse rreziku i transferuar është i rëndësishëm, emetuesi do të zbatojë këtë Standard dhe SNRF 9. Gjithsesi, në qoftë se emetuesi ka pohuar paraprakisht, në mënyrë të qartë, se ai i konsideron këto kontrata si kontrata sigurimi dhe ka përdorur kontabilitetin e zbatueshëm për to, atëherë emetuesi mund të zgjedhë nëse do të zbatojë këtë Standard dhe SNRF 9 apo SNRF 4 për këto kontrata të garancisë financiare. Nëse zbatohet ky Standard dhe SNRF 9, atëherë sipas paragrafit 5.1.1 të SNRF 9 kërkohet që emetuesi të njohë fillimisht kontratën e garancisë financiare me vlerën e drejtë. Kur kontrata e garancisë financiare është lidhur me një palë të palidhur në një transaksion të veçuar i kryer në mënyrë të vullnetshme midis palëve të palidhura me njëra-tjetrën, vlera e drejtë e saj në fillim është pak a shumë e barabartë me primin e marrë, me përjashtim kur vërtetohet e kundërta. Rrjedhimisht, nëse kontrata e garancisë financiare nuk është përcaktuar qysh në fillim si me vlerë të drejtë përmes fitimit ose humbjes ose nëse nuk zbatohen paragrafet 3.2.15–3.2.23 dhe B3.2.12–B3.2.17 të SNRF 9 (kur transferimi i një

aktivi financiar nuk kualifikohet për mosnjohje ose zbatohet metoda e përfshirjes së vazhdueshme), atëhere emetuesi e mat atë me vlerën më të lartë mes:

- (i) vlerës së përcaktuar në përputhje me SNK 37; dhe
  - (ii) vlerës të njohur fillimisht të pakësuar, kur është e nevojshme, me amortizimin e akumuluar të njohur në përputhje me SNK 18 (shih paragrafin 4.2.1(c) të SNRF 9).
- (b) Disa garanci të lidhura me kredinë nuk kërkojnë, si një parakusht për pagesë, që mbajtësi të ekspozohet dhe të pësojë humbje nga paftësia e debitorit për të bërë në kohë pagesën për aktivin e garantuar. Si shembull për këtë lloj garancie është ajo e cila kërkon që pagesa të bëhet në përputhje me ndryshimet në klasifikimin e specifikuar të kredisë ose indeksin e kredisë. Të tilla garanci nuk janë kontrata të garancisë financiare, sikurse përkufizohet në SNRF 9 dhe nuk janë kontrata sigurimi, sipas përkufizimit të bërë në SNRF 4. Të tilla garanci janë derivativë dhe emetuesi zbaton këtë Standard dhe SNRF 9 për to.
- (c) Në qoftë se një kontratë e garancisë financiare është emtuar në lidhje me shitjen e mallrave, emetuesi zbaton SNK 18 kur njeh të ardhurat nga garancia dhe nga shitja e mallrave.

UZ4A Deklarimet e tilla që një emetues i konsideron kontratat si kontrata sigurimi, në përgjithësi, gjenden në tërë komunikimet e emetuesit me klientët dhe rregullatorët, kontratat, dokumentacionin e biznesit dhe pasqyrat financiare. Për më tepër, kontratat e sigurimit shpesh iu nënshtrohen kërkesave kontabël që dallohen nga kërkesat për llojet e tjera të transaksioneve, të tilla si kontratat e emetuara nga bankat ose shoqëritë tregtare. Në këto raste, në pasqyrën financiare të një emetuesi, në mënyrë tipike, përfshihet pohimi që emetuesi ka përdorur këto kërkesa.

Përkufizime (paragrafët 8 dhe 9)

UZ4B–UZ4K [Fshirë]

Norma e interesit efektiv

UZ5 Në disa raste, aktivet financiare janë blerë me një zbritje të madhe që në fakt pasqyron humbjet e pësura të kredisë. Njësitë ekonomike i përfshijnë këto humbje të pësura të kredisë në flukset monetare të vlerësuar kur ato llogarisin normën efektive të interesit.

UZ6 Kur aplikohet metoda e interesit efektiv, një njësi ekonomike në përgjithësi amortizon çdo komision, të paguar apo të arkëtuar, kostot e transaksionit dhe primet ose zbritjet e tjera të përfshira në llogaritjen e normës së interesit efektiv përgjatë jetës së pritshme të instrumentit. Megjithatë, një periudhë më e shkurtër përdoret në qoftë se kjo është periudha me të cilën lidhen komisionet, pikët e paguara ose të marra, kostot e transaksionit, primet ose skontot përkatëse. Ky do të jetë rasti kur variabli me të cilin tarifën, pikët e paguara ose të marra, kostot e transaksionit, primet ose zbritjet përkatëse rivlerësohen me normat e tregut përpara maturimit të pritshëm të instrumentit. Në një rast të tillë, periudha e duhur e amortizimit është periudha deri në datën tjetër të rivlerësimit. Për shembull, nëse një prim ose zbritje në një instrument me normë të luhatshme pasqyron interesin që ka përlllogarituri mbi instrumentin pasi është paguar interesi i fundit, ose ndryshimet në normat e tregut që nga luhajtja e normës së interesit është rivendosur në normat e tregut, do të amortizohet në datën e ardhshme kur luhajtja e normës së interesit të rivendoset në normat e tregut. Kjo është për shkak se primi ose zbritja lidhet me periudhën deri në datën tjetër të rivendosjes së interesit, sepse në këtë datë, variabli me të cilin lidhet primi ose zbritja (dmth. norma e interesit) rivendoset në normat e tregut. Nëse, megjithatë, primet ose zbritjet lindin nga një ndryshim në marzhin e kredisë mbi normën e luhatshme

të specifikuar në instrument, ose për shkak të variablave të tjera që nuk janë të rivendosur në normat e tregut, ajo amortizohet gjatë jetës së pritshme të instrumentit.

UZ7 Për aktivet me normë të luhatshme dhe pasivet financiare me normë të luhatshme, rivlerësimet periodike të flukseve të mjeteve monetare për të pasqyruar lëvizjet në normat e interesit të tregut do të ndryshojnë normat e interesit efektiv. Nëse një aktiv financiar me normë të luhatshme ose pasivi financiar me normë të luhatshme njihen fillimisht në një shumë të barabartë me principalin e arkëtueshem ose të pagueshëm në maturim, rivlerësimi i pagesave të ardhshme të interesit zakonisht nuk ka efekt të rëndësishëm në vlerën kontabël të aktivit ose të pasivit.

UZ8 Nëse një njësi ekonomike rishikon vlerësimet e saj të pagesave ose faturave, njësia ekonomike duhet të rregullojë shumën mbartëse të aktivit ose pasivit financiar (ose grupit të instrumenteve financiare) ose të reflektojë vlera të flukseve aktuale dhe të rishikuara të mjeteve financiare. Njësia ekonomike ri-përllëgëron shumën mbartëse duke llogaritur vlerën aktuale të fluksit të vlerësuar të mjeteve monetare të ardhshme në normën e interesit origjinale të instrumentet financiarë, ose, kur zbatohet, norma efektive e rishikuar e interesit e përllëgëruar në përputhje me paragrafin 92. Rregullimi njihet në fitim ose humbje si e ardhur ose shpenzim.

UZ9–UZ12A [Fshirë]

Kostot e transaksionit

UZ13 Kostot e transaksionit përfshijnë tarifën dhe komisionet e paguara agjentëve (përfshirë punonjësit që veprojnë si agjentë shitjeje), këshilltarët, ndërmjetësve dhe tregtarëve (dealer), taksat ndaj agjencive rregullatore dhe bursës së letrave me vlerë, tatimet dhe taksat e transferimit. Kostot e transaksionit nuk përfshijnë primet ose skontot e borxheve, kostot e financimit ose të administrimit të brendshëm apo të mbajtjes.

UZ14–UZ83 [Fshirë]

Zhvlerësimi dhe mosarkëtueshmëria e aktiveve financiare e matur me kosto të amortizuara (paragrafet 58–65)

UZ84 Zhvlerësimi i një aktivi financiar të matur me koston e amortizuar, matet duke përdorur normën fillestare të interesit efektiv të instrumentit financiar, sepse skontimi me normën aktuale të interesit të tregut, në fakt, do të impononte matjen me vlerën e drejtë të një aktivi financiar që ndryshe është i matur me koston e amortizuar. Nëse termit e një aktivi financiar të matur me koston e amortizuar janë rinegociuar ose ndryshe janë modifikuar për shkak të vështirësive financiare të huamarrësit ose emetuesit, zhvlerësimi matet duke përdorur normën e interesit efektiv fillestar përpara modifikimit të termave. Flukset e mjeteve monetare në lidhje me llogaritë e arkëtueshme afatshkurtëra nuk skontohen nëse ndikimi i skontimit është jomaterial. Nëse një aktiv financiar i matur me koston e amortizuar ka një normë interesi të ndryshueshme, norma e skontimit për matjen e çdo humbje nga zhvlerësimi, sipas paragrafit 63, është norma aktuale e interesit efektiv e përcaktuar sipas kontratës. Sipas përvojës praktike, një kreditor mund të matë zhvlerësimin e një aktivi financiar, të mbajtur me koston e amortizuar, mbi bazën e vlerës së drejtë të një instrumenti duke përdorur çmimin e tregut të mbikëqyrtur. Llogaritja e vlerës aktuale e flukseve të çmuara të mjeteve monetare të ardhshme të një aktivi financiar të dhënë garanci pasqyron flukset monetare që rezultojnë nga likuidimi i detyrimit i pakësuar me kostot për përfundimin dhe shitjen e garancisë, qoftë ose jo i mundshëm likuidimi.

UZ85 Procesi për çmuarjen e zhvlerësimit merr parasysh gjithë ekspozimin ndaj rreziqeve të kreditimit, jo vetëm ato nga cilësia e ulët e kredisë. Për shembull, në qoftë se një njësi ekonomike përdor një sistem klasifikimi (kategorizimi) të brendshëm të kredisë, ajo merr

parasysh të gjitha kategoritë e kredisë, jo vetëm ato që pasqyrojnë një përkeqësim të fortë të kredisë.

- UZ86 Nga procesi për çmuarjen e shumës së humbjes nga zhvlerësimi mund të kemi si rezultat një vlerë të vetme, ose një interval vlerash të mundshme. Në rastin më të fundit, njësia ekonomike njih një humbje nga zhvlerësimi të barabartë me vlerësimin më të mirë brenda intervalit², duke marrë parasysh të gjithë informacionin e rëndësishëm të disponueshëm përpara se të publikohen pasqyrat financiare për kushtet ekzistuese në datën e fundit të pasqyres se pozicionit financiar.
- UZ87 Me qëllim vlerësimin kolektiv të zhvlerësimit, aktivet financiare grupohen në bazë të karakteristikave të ngjashme të rrezikut të kredisë, që janë tregues të aftësisë së debitorit për të paguar të gjitha shumat në përputhje me termat kontraktuale (për shembull, mbi bazën e vlerësimit të rrezikut të kredisë ose procesit të kategorizimit që merr parasysh llojin e aktivitetit, të industrisë, vendndodhjen gjeografike, llojin e kolateralit, statusin në të shkuarën dhe faktorë të tjerë të rëndësishëm). Karakteristikat e zgjedhura janë të rëndësishme për vlerësimin e flukseve të ardhshme të mjeteve monetare për grupe të tilla aktivesh, sepse janë treguesë të aftësisë së debitorit për të paguar të gjitha shumat në përputhje me termat kontraktuale të aktiveve që janë të vlerësuar. Megjithatë, probabilitetet e humbjes dhe statistikave të tjera të humbjes ndryshojnë në nivel grupi midis (a) aktiveve që janë të vlerësuar individualisht për zhvlerësim dhe që është konstatuar se nuk janë të zhvlerësuar dhe (b) aktiveve që nuk janë të vlerësuar individualisht për zhvlerësim, si rrjedhim mund të përdoret një mase e ndryshme zhvlerësimi. Në qoftë se një njësi ekonomike nuk ka një grup aktivesh me karakteristika të ngjashme të rrezikut, nuk bëhet një vlerësim shtesë.
- UZ88 Njohja e humbjeve nga zhvlerësimi mbi bazë grupi përfaqëson një hap të përkohshëm në pritje të identifikimit të humbjeve nga zhvlerësimi për aktivet individuale në grupin e aktiveve financiare, që janë të vlerësuar në mënyrë kolektive për zhvlerësim. Sapo sigurohet informacioni i duhur, që identifikon në mënyrë specifike humbjet nga aktivet e zhvlerësuar në mënyrë individuale brenda një grup, këto aktive hiqen nga grupi.
- UZ89 Flukset e mjeteve monetare në një grup aktivesh financiare, që janë vlerësuar në mënyrë kolektive për zhvlerësim, vlerësohen në bazë të përvojës historike për humbjet nga aktivet me karakteristika të rrezikut të ngjashme me ato të grupit. Njësitë ekonomike që nuk kanë ndonjë përvojë të humbjes specifike për njësinë ekonomike ose një përvojë të mjaftueshme, përdorin eksperiencën e grupit të babarbartë për grupet e krahasueshme të aktiveve financiare. Përvoja historike për humbjet rregullohet në bazë të të dhënave aktuale të mbikëqyrura për të pasqyruar efektet e kushteve aktuale, që nuk prekin periudhën në të cilën bazohet periudha historike për humbjet, dhe për të shmangur efektet e kushteve në periudhën historike, që nuk ekzistojnë aktualisht. Vlerësimet e ndryshimeve në flukset e ardhshme të mjeteve monetare pasqyrojnë dhe janë drejtpërdrejt në përputhje me ndryshimet në të dhënat përkatëse të mbikëqyrura nga periudha në periudhë (siç janë ndryshimet në përqindjet e papunësisë, çmimet e pasurive të paluajtshme, çmimet e mallrave, statusin e pagesës ose faktorët e tjerë që janë tregues të humbjeve të ndodhura në grup dhe madhësia e tyre). Metodologjia dhe supozimet e bëra për vlerësimin e flukseve monetare të ardhshme rishikohen rregullisht për të zvogëluar ndonjë diferencë midis çmuarjeve të bëra për humbjet dhe humbjeve të ndodhura aktualisht.
- UZ90 Si shembull në zbatim të paragrafit UZ89, një njësi ekonomike mund të përcaktojë, mbi bazën e përvojës historike, që një nga shkaqet kryesore të mosshlyerjes së huasë me kartë kredie është vdekja e huamarrësit. Njësia ekonomike mund të vëzhgojë që ritmi i vdekjes është i pandryshueshëm nga njëri vit në tjetrin. Gjithsesi, disa nga huamarrësit në grupin e huave me kartë kredie të njësive ekonomike mund të kenë vdekur në këtë vit, gjë që tregon se ka ndodhur një humbje nga zhvlerësimi, edhe nëse njësia ekonomike nuk është në dijeni

² SNK 37, paragrafi 39 përmban udhëzime se si të përcaktohet vlerësimi më i mire në një game të rezultateve të mundshme.

akoma se cili prej huamarrësve ka vdekur. Do të ishte e përshtatshme që të njihet një humbje nga zhvlerësimi për këto humbje 'të ndodhura, por të paraportuara'. Megjithatë, nuk do të ishte e përshtatshme të njihet një humbje nga zhvlerësimi për vdekjet që priten të ndodhin në një periudhë të ardhshme, sepse rasti i pashmangshëm i humbjes (vdekja e huamarrësit) nuk ka ndodhur akoma.

- UZ91 Kur përdoren përqindjet historike të humbjes në vlerësimin e flukseve të ardhshme të mjeteve monetare, është e rëndësishme që informacioni për këto përqindje historike humbjes të zbatohet për grupet që janë përcaktuar sipas një mënyre në përputhje me grupet për të cilat janë vëzhguar përqindjet historike të humbjeve. Pra, metoda e përdorur duhet të bëjë që secili grup të jetë i lidhur me informacionin mbi përvojën e kaluar të humbjes në grupin e aktiveve me karakteristika të ngjashme të rrezikut të kredisë dhe të dhënat përkatëse të vëzhguara që pasqyrojnë kushtet aktuale.
- UZ92 Për të përcaktuar humbjet nga zhvlerësimi në një grup aktivesh financiare (p.sh. për huatë me tepricën më të vogël), mund të përdoren mënyra të bazuara në formula ose metoda statistikore, për aq kohë sa ato janë në përputhje me kërkesat e parashtruara në paragrafet 63–65 dhe AG87–AG91. Çdo model i përdorur duhet të përfshijë efektin e vlerës në kohë të parasë, të marrë parasysh flukset e mjeteve monetare për gjithë jetën e mbetur të një aktivi (jo vetëm për vitin tjetër), të marrë parasysh moshën e huasë brenda portofolit dhe të mos jap shkas për humbje nga zhvlerësimi në njohjen fillestare të një aktivi financiar.

Të ardhura nga interesi pas njohjes së zhvlerësimit

- UZ93 Kur një aktiv financiar ose grup aktivesh financiarë të ngjashëm janë çregjistruar si rezultat i një humbje nga zhvlerësimi, të ardhurat nga interesi njihen paskëtaj duke përdorur normën e interesit që është përdorur për të skontuar flukset e ardhshme të mjeteve monetare më qëllim matjen e humbjes nga zhvlerësimi.

Mbrojtja (paragrafët 71–102)

Instrumentet mbrojtës (paragrafët 72–77)

Kualifikimi i instrumenteve (paragrafët 72 and 73)

- UZ94 Humbja potenciale mbi një opsjon, që një njësi ekonomike shkruan, duhet të jetë mjaft më e madhe se fitimi neto potencial në vlerën e elementit të mbrojtur të lidhur. Me fjalë të tjera, një opsjon i shkruar nuk është efektiv në zvogëlimin e ekspozimit ndaj rrezikut të fitimit ose humbjes së një elementi të mbrojtur. Prandaj, një opsjon i shkruar nuk kualifikohet si një instrument mbrojtës vetëm nëse ai përcaktohet si një kompensim i një opsioni të blerë, duke përfshirë atë që është i përfshirë në një instrument tjetër financiar (për shembull, një opsjon blerjeje (call) i shkruar i përdorur për të mbuluar një pasiv të kërkueshëm). Në të kundërt, një opsjon i blerë ka fitime neto ose humbje potenciale të barabararta ose më të mëdha se humbjet dhe prandaj ka potencialin për të zvogëluar ekspozimin e fitimeve dhe humbjeve ndaj ndryshimeve në vlerat e drejta ose flukset e mjeteve monetare. Rrjedhimisht, ai mund të kualifikohet si një instrument mbrojtës.
- UZ95 Një aktiv financiar i matur me koston e amortizuar mund të përcaktohet si një instrument mbrojtës në një mbrojtje nga rreziku i monedhës së huaj.
- UZ96 [Fshirë]
- UZ97 Instrumentet kapitali neto të vetë njësisë ekonomike nuk janë aktive financiare ose pasive financiare të njësisë ekonomike dhe prandaj nuk mund të përcaktohen si instrumente mbrojtës.

Elementët e mbrojtur (paragrafët 78–84)

Kualifikimi i elementëve (paragrafët 78–80)

- UZ98 Një angazhim i përcaktuar për të blerë një biznes në një kombinim biznesi nuk mund të jetë një element i mbrojtur, me përjashtim të rrezikut nga këmbimi në monedhë të huaj, sepse rreziqet e tjerë që janë të mbrojtur nuk mund të identifikohen dhe të maten në mënyrë specifike. Këto rreziqe të tjera janë rreziqet e përgjithshme të biznesit.
- UZ99 Një investim sipas metodës së kapitalit neto nuk mund të jetë një element mbrojtës në një mbrojtje me vlerën e drejtë, sepse metoda e kapitalit neto njihet në fitim ose humbje pjesën e investitorit në fitimin ose humbjen e pjesëmarrjes, dhe jo ndryshimet në vlerën e drejtë të investimit. Për arsye të ngjashme, një investim në një filial të konsoliduar nuk mund të jetë element i mbrojtur në një mbrojtje me vlerën e drejtë, sepse konsolidimi njihet në fitim ose humbje, fitimin ose humbjen e filialit, dhe jo ndryshimet në vlerën e drejtë të investimit. Një mbrojtje e një investimi neto në një njësi ekonomike të huaj është e ndryshme, sepse ajo është një mbrojtje e ekspozimit ndaj monedhës së huaj, jo një mbrojtje me vlerën e drejtë e ndryshimit në vlerën e investimit.
- UZ99A Paragrafi 80 pohon se në pasqyrat financiare të konsoliduara, transaksionet parashikues ndërgrupor me probabilitet të lartë për rrezikun e monedhës së huaj mund të kualifikohen si elementë të mbrojtur në një mbrojtje të fluksit të mjeteve monetare, me kusht që transaksioni të shprehet në monedhë të huaj të ndryshme nga monedha funksionale e njësisë ekonomike, që hyn në këtë transaksion, dhe rreziku i monedhës së huaj do të prekë fitimin ose humbjen e konsoliduar. Për këtë qëllim një njësi ekonomike mund të jetë një shoqëri mëmë, filial, pjesëmarrje, sipërmarrje e përbashkët ose degë. Në qoftë se rreziku i monedhës së huaj e një transaksioni parashikues ndërgrup nuk prek fitimin ose humbjen e konsoliduar, transaksioni ndërgrup nuk mund të kualifikohet si një element i mbrojtur. Zakonisht, ky është rasti për pagesat për përdorimin e pronës, pagesat e interesit ose shpenzimet e drejtimit midis anëtarëve të të njëjtit grup, nëse nuk ka një transaksion të jashtëm të lidhur. Megjithatë, kur rreziku i monedhës së huaj i një transaksioni parashikues ndërgrup prek fitimin ose humbjen e konsoliduar, transaksioni ndërgrup mund të kualifikohet si një element i mbrojtur. Një shembull është parashikimi i shitjeve ose blerjeve të inventarëve midis anëtarëve të të njëjtit grup, në qoftë se është një shitje inventari e bërë më parë tek një palë e jashtme ndaj grupit. Në mënyrë të ngjashme, parashikimi i një shitje ndërgrup të makinerive dhe pajisjeve nga njësi ekonomike grup, që i prodhon ato, në njësinë ekonomike grup që do t'i përdorë makineritë dhe pajisjet në veprimtaritë e saj, mund të prekë fitimin ose humbjen e konsoliduar. Kjo mund të ndodhë, për shembull, për shkak se makineritë dhe pajisjet do të amortizohen nga njësi ekonomike blerëse dhe shuma e njohur në fillim për makineritë dhe pajisjet mund të ndryshojë, në qoftë se transaksioni ndërgrup i parashikuar shprehet në një monedhë tjetër nga ajo funksionale e njësisë ekonomike blerëse.
- UZ99B Në qoftë se mbrojtja e një transaksioni ndërgrup parashikues kualifikohet për kontabilitetin mbrojtës, çdo fitim ose humbje, që njihet drejtpërdrejt në kapitalin neto në përputhje me paragrafin 95(a), do të riklasifikohet në fitim ose humbje në të njëjtin periudhë ose periudha gjatë të cilave rreziku i monedhës së huaj për një transaksion të mbrojtur prek fitimin ose humbjen e konsoliduar..
- UZ99BA Një njësi ekonomike mund të përcaktojë të gjitha ndryshimet në flukset e mjeteve monetare ose vlerën e drejtë të një zëri të mbrojtur në një marrëdhënie mbrojtëse. Një njësi ekonomike mund të përcaktojë vetëm ndryshimet në flukset e mjeteve monetare ose vlerën e drejtë të një zëri të mbrojtur mbi ose nën një çmim të caktuar ose të një variabli tjetër (një rreziku të njëanshëm). Vlera e brendshme e një instrumenti mbrojtës të blerë si opsion (duke supozuar se ka kushte të njëjta kryesore siç mund të jetë, një rrezik i caktuar), por jo vlera e saj në kohë, pasqyron një rrezik të njëanshëm në një element të mbrojtur. Për shembull, një njësi ekonomike mund të përcaktojë ndryshueshmërinë e rezultateve të

ardhshme të flukseve të parasë që rrjedhin nga një rritje e çmimit të blerjes së një malli të parashikuar. Në një situatë të tillë, përcaktohen vetëm humbjet e flukseve monetare që rezultojnë nga një rritje e tillë në çmim, mbi nivelin e specifikuar. Rreziku i mbrojtjes nuk përfshin vlerën në kohë të opsionit të blerë për shkak se vlera në kohë nuk është një komponent i transaksionit të parashikuar (të ardhshëm) që ndikon fitimin ose humbjen (paragrafi 86 (b)).

Përcaktimi i zërave financiarë si zëra të mbrojtur (paragrafët 81 dhe 81A)

UZ99C Në qoftë se një pjesë e flukseve të mjeteve monetare të aktivitetit financiar ose pasivitetit financiar përcaktohet si një element i mbrojtur, atëherë kjo pjesë e përcaktuar duhet të jetë më e vogël se flukset monetare gjithsej të aktivitetit ose pasivitetit. Për shembull, në rastin e një pasivi, norma e interesit efektiv e të cilit është poshtë LIBOR, një njësi ekonomike nuk mund të përcaktojë (a) një pjesë të pasivitetit të barabartë me vlerën e principalit plus interesin në LIBOR dhe (b) një pjesë negative të mbetur. Megjithatë, njësi ekonomike mund të përcaktojë të gjitha flukset monetare të aktivitetit financiar ose pasivitetit financiar në tërësi, si elementë të mbrojtur, dhe t'i mbrojë ata vetëm nga ndonjë rrezik i veçantë (p.sh. vetëm nga ndryshimet që lidhen drejtpërdrejt me ndryshimet në LIBOR). Për shembull, në rastin e një pasivi financiar, kur norma e interesit efektiv të tij është 100 pikë bazë poshtë LIBOR, njësi ekonomike mund ta përcaktojë si element të mbrojtur të tërë pasivin (d.m.th. principal plus interesi me LIBOR minus 100 pikë bazë) dhe mbron ndryshimin në vlerën e drejtë ose flukset monetare të këtij pasivi të tërë, që lidhet drejtpërdrejt me ndryshimet në LIBOR. Njësi ekonomike mundet, gjithashtu, të zgjedhë një raport mbrojtjeje në vend të asaj një nga një, për të përmirësuar efektivitetin e mbrojtjes, siç përshkruhet në paragrafin AG100.

UZ99D Përveç kësaj, në qoftë se një instrument financiar me një normë të pandryshueshme, ndonjë herë është i mbrojtur pas krijimit të tij dhe ndërkohë normat e interesit kanë ndryshuar, njësi ekonomike mund të përcaktojë një pjesë të barabartë për një normë bazë, që është më e lartë se norma e kontraktuar paguar mbi zërin. Njësi ekonomike mund të veprojë kështu me kusht që norma bazë të jetë më e vogël se norma e interesit efektiv e llogaritur mbi bazën e supozimit që njësi ekonomike e ka blerë instrumentin në ditën e parë që e përcakton elementin e mbrojtur. Për shembull, supozohet se një njësi ekonomike krijon një aktiv financiar me normë të pandryshueshme për 100NJM, që ka një normë interesi efektiv prej 6 për qind në kohën që LIBOR është 4 për qind. Ajo fillon ta mbrojë aktivin pak më vonë, kur LIBOR është rritur në 8 për qind dhe vlera e drejtë e aktivitetit është ulur në 90NJM. Njësi ekonomike llogarit, që në qoftë se ajo do ta kishte blerë aktivin në datën e parë që e përcakton atë si element të mbrojtur për vlerën e drejtë të pastajme prej 90NJM, norma efektive do të ishte 9.5 për qind. Meqë LIBOR është më i vogël se kjo normë efektive, njësi ekonomike mund të përcaktojë një pjesë LIBOR prej 8 për qind, që përbëhet pjesërisht nga flukset monetare të interesit kontraktual dhe pjesërisht nga diferenca midis vlerës së drejtë aktuale (d.m.th. 90 NJM) dhe shumës së ripagueshme në maturim (d.m.th. 100NJM).

UZ99E Paragrafi 81 lejon që një njësi ekonomike të përcaktojë diçka tjetër përveç ndryshimit të të gjithë vlerës së drejtë ose ndryshueshmërisë të flukseve monetare nga një instrument financiar. Për shembull:

- (a) të gjitha flukset e mjeteve monetare të një instrumenti financiar mund të përcaktohen për flukset e parasë ose për ndryshimet në vlerën e drejtë që lidhen me disa (por jo të gjitha) rreziqe; ose
- (b) disa nga (por jo të gjitha) flukset e mjeteve monetare të një instrumenti financiar mund të caktohen për flukset e parasë ose për ndryshimet në vlerën e drejtë që lidhen vetëm me disa ose me të gjitha rreziqet (dmth. një 'pjesë' e flukseve monetare

të instrumentit financiar mund të jenë caktuar për ndryshimet që lidhen me të gjitha rreziqet ose vetëm me disa prej tyre).

UZ99F Në mënyrë që të jenë të pranueshëm për kontabilitetin mbrojtës, rreziqet e përcaktuara dhe disa pjesë të caktuara duhet të jenë komponent të identifikueshëm të një instrumenti financiar. Gjithashtu, ndryshimet në flukset e mjeteve monetare ose në vlerën e drejtë të të gjithë instrumentit financiar e cila vjen nga ndryshimet në rreziqet dhe pjesët e caktuara, duhet të matet në mënyrë të besueshme. Për shembull:

- (a)) për një instrument financiar me normë fikse, të mbrojtur për ndryshimet në vlerën e drejtë që lidhen me ndryshimet në normën e interesit pa rrezik ose bazë, interesi bazë ose pa rrezik konsiderohen normalisht si dy përbërës të identifikueshëm të instrumentit financiar, të cilat mund të maten me besueshmëri.
- (b) Inflacioni, më vete, nuk është i identifikueshëm dhe i matshëm me besueshmëri dhe nuk mund të përcaktohet si një rrezik ose si pjesë e një instrumenti financiar, përveç kur plotësohen kushtet në piken.
- (c) pjesa e inflacionit e lidhur me flukset e parave nga një obligacion i ndikuar nga inflacioni, i cili është i specifikuar sipas një kontrate (duke supozuar se nuk ka asnjë kërkesë për kontabilizimin veçmas të një derivativi) identifikohet veçmas dhe matet me besueshmëri për sa kohë që fluksi monetar i këtij instrumenti nuk është prekur nga kjo pjesë e inflacionit.

Përcaktimi i zërave jofinanciarë si zëra të mbrojtur (paragrafi 82)

UZ100 Ndryshimet në çmimin e një elementi ose një përbërësi të një aktivi jofinanciar, ose pasivi jofinanciar, në përgjithësi nuk kanë një efekt të parashikueshëm, të matshëm në mënyrë të veçantë, mbi çmimin e zërit që është i krahasueshëm me efektin, le të themi, një ndryshim në normat e interesit të tregut mbi çmimin e një obligacioni. Kështu, një aktiv jofinanciar ose një pasiv jofinanciar është një zë i mbrojtur vetëm në tërësinë e tij ose për rrezikun e këmbimit në monedhë të huaj. Në qoftë se ka një diferencë midis termave të instrumentit mbrojtës dhe termave të instrumentit të mbrojtur (siç është në rastin e mbrojtjes së blerjes së parashikuar të kafesë braziliene duke përdorur një kontratë të ardhshme për të blerë kafe kolumbiane në terma jo të ngjashëm), marrëdhënia mbrojtëse gjithsesi mund të kualifikohet si një marrëdhënie mbrojtëse nëse plotësohen të gjitha kushtet e paragrafit 88, duke patur parasysh që mbrojtja pritet të jetë mjaft efektive. Për këtë qëllim, vlera e instrumentit mbrojtës mund të jetë më e madhe ose më e vogël se ajo e elementit të mbrojtur, në qoftë se kjo përmirëson efektivitetin e marrëdhënies mbrojtëse. Për shembull, mund të bëhen analizat e regresionit për të vendosur një marrëdhënie statistikore midis elementit të mbrojtur (p.sh. transaksioni me kafën braziliene) dhe instrumentit mbrojtës (p.sh. transaksioni me kafën kolumbiane). Në qoftë se ka një marrëdhënie statistikore të mirëqënë midis dy variablave (d.m.th. midis çmimeve për njësi të kafesë braziliene dhe asaj kolumbiane), pjerrësia e vijës së regresionit mund të përdoret për të vendosur raportin e mbrojtjes që do të maksimizojë efektivitetin e pritshëm. Për shembull, në qoftë se pjerrësia e vijës së regresionit është 1.02, një raport mbrojtës, bazuar në 0.98 të sasive të elementeve të mbrojtur kundrejt 1.00 sasive të instrumentit mbrojtës, maksimizon efektivitetin e pritshëm. Megjithatë, marrëdhënia mbrojtëse mund të rezultojë në mosefektivitet që njihet në fitim ose humbje gjatë periudhës të marrëdhënies mbrojtëse.

Përcaktimi i grupeve të zërave financiarë si zëra të mbrojtur (paragrafët 83 dhe 84)

UZ101 Mbrojtja e një pozicioni neto të përgjithshëm (p.sh. pozicioni neto i të gjithë aktiveve me normë të pandryshueshme dhe pasive me normë me maturitete të ngjashëm), përveç një elementi specifik të mbrojtur, nuk kualifikohet për kontabilitetin mbrojtës. Megjithatë, pothuajse i njëjti efekt në fitim ose humbje të kontabilitetit mbrojtës për këtë tip

marrëdhënie mbrojtëse mund të arrihet duke përcaktuar si element të mbrojtur pjesë të zërave bazë. Për shembull, në qoftë se një bankë ka 100NJM aktive dhe 90NJM pasive me rreziqe dhe terma me natyrë të ngjashme dhe mbron ekspozimin për 10NJM neto, ajo mund të përcaktojë si element të mbrojtur 10NJM të këtyre aktiveve. Ky përcaktim mund të përdoret, në qoftë se këto aktive dhe pasive janë instrumente me normë të pandryshueshme dhe në këtë rast kemi një mbrojtje të vlerës së drejtë, ose nëse ata janë instrumente me norma të ndryshueshme dhe në këtë rast kemi një mbrojtje të fluksit të mjeteve monetare. Në mënyrë të ngjashme, në qoftë se një njësi ekonomike ka një angazhim të përcaktuar për të blerë në monedhë të huaj 100NJM dhe një angazhim të përcaktuar për të shitur në monedhë të huaj 90NJM, atëherë ajo mund të mbrojë vlerën neto 10NJM, duke blerë një derivativ dhe duke e përcaktuar atë si një instrument mbrojtës që lidhet me 10NJM të angazhimit të përcaktuar të blerjes prej 100NJM.

Kontabiliteti mbrojtës (paragrafët 85–102)

- UZ102 Një shembull i mbrojtjes së vlerës së drejtë është mbrojtja e një instrumenti borxhi me normë të pandryshueshme, nga ekspozimi ndaj ndryshimeve në vlerën e drejtë, si rezultat i ndryshimeve në normat e interesit. Një mbrojtje e tillë mund të regjistrohet nga emetuesi ose mbajtësi.
- UZ103 Një shembull i mbrojtjes së fluksit të mjeteve monetare është përdorimi i swap për ndryshimin e normës së luhatshme të borxhit kundrejt normës të pandryshueshme të tij (d.m.th. mbrojtja e një transaksioni të ardhshëm ku flukse mjeteve monetare të ardhshme të mbrojtura janë pagesat e ardhshme të interesit).
- UZ104 Mbrojtja e një angazhimi të përcaktuar (p.sh. mbrojtja e ndryshimit në çmimin e lëndës djegëse në lidhje me një angazhim kontraktual të panjohur nga një njësi elektrike për të blerë lëndë djegëse me një çmim të pandryshueshëm) është një mbrojtje ndaj ekspozimit për një ndryshim në vlerën e drejtë. Kështu, një mbrojtje e tillë është një mbrojtje e vlerës së drejtë. Megjithatë, sipas paragrafit 87, një mbrojtje nga rreziku i këmbimit në monedhë të huaj të një angazhimi të përcaktuar, në të kundërt mund të trajtohet si një mbrojtje e fluksit të mjeteve monetare.

Vlerësimi i efektivitetit të mbrojtjes

- UZ105 Një mbrojtje trajtohet si mjaft efektive vetëm në qoftë se plotësohen të dy kushtet e mëposhtme:
- Në fillim të mbrojtjes dhe në periudhat të mëpasshme, mbrojtja pritet të jetë mjaft efektive, kur bëhet kompensimi i ndryshimeve në vlerën e drejtë ose flukset e mjeteve monetare të lidhura me rrezikun e mbrojtur gjatë periudhës për të cilën është përcaktuar mbrojtja. Një pritshmëri e tillë mund të demonstrohet në mënyra të ndryshme, duke përfshirë krahasimin e ndryshimeve të kaluara në vlerën e drejtë ose flukset e mjeteve monetare të elementit të mbrojtur, që janë të lidhura me rrezikun e mbrojtur për ndryshimet e kaluara në vlerën e drejtë, ose flukset e mjeteve monetare të instrumentit mbrojtës, ose duke demonstruar një korrelacion të lartë statistikor midis vlerës së drejtë ose flukseve të mjeteve monetare të elementit të mbrojtur dhe atyre të instrumentit mbrojtës. Njësia ekonomike mundet gjithashtu të zgjedhë një mbrojtje në raport (përqindje) në vend të asaj një nga një për të përmirësuar efektivitetin e mbrojtjes siç është përshkruar në paragrafin UZ100.
  - Rezultatet aktuale të mbrojtjes janë brenda një intervali 80-125 për qind. Për shembull, në qoftë se rezultate aktuale janë të tilla që humbja nga instrumenti mbrojtës është 120NJM dhe fitimi neto nga instrumenti në mjete monetare është 100NJM, kompensimi mund të matet me raportin 120/100, i cili është 120 për qind, ose me raportin 100/120, i cili është 83 për qind. Në këtë shembull, duke supozuar

që mbrojtja plotëson kushtin e pikës (a), njësia ekonomike do të arrijë në përfundimin që mbrojtja ka qenë mjaft efektive.

- UZ106 Efektiviteti vlerësohet, të paktën, në kohën që një njësi ekonomike përgatit pasqyrat e saj financiare vjetore ose ato të ndërmjetme.
- UZ107 Ky standard nuk specifikon një metodë të vetme për vlerësimin e një mbrojtje efektive. Metoda që një njësi ekonomike përdor për vlerësimin e efektivitetit të mbrojtjes varet nga strategjia e saj e drejtimit të rrezikut. Për shembull, në qoftë se strategjia e drejtimit të rrezikut të një njësie ekonomike është që të rregullojë periodikisht vlerën e instrumentit mbrojtës, për të pasqyruar ndryshimet në pozicionin mbrojtës, atëherë njësi ekonomike kërkohet të demonstrojë që mbrojtja pritet të jetë mjaft efektive vetëm për periudhën deri sa më pas vlera e instrumentit mbrojtës të rregullohet. Në disa raste, një njësi ekonomike përdor metoda të ndryshme për tipe të ndryshme të mbrojtjes. Dokumentacioni i një njësie ekonomike të strategjisë së saj të mbrojtjes përfshin procedurat për vlerësimin e efektivitetit. Këto procedura specifikojnë nëse vlerësimi përfshin të gjitha fitimet ose humbjet neto nga një instrument mbrojtës ose nëse është përjashtuar vlera në kohë e instrumentit.
- UZ107A Në qoftë se një njësi ekonomike mbron më pak se 100 për qind të ekspozimit ndaj rrezikut të një zëri, kështu p.sh. 85 për qind, ajo do ta përcaktojë elementin e mbrojtur që të jetë sa 85 për qind e ekspozimit dhe do të matë mosefektivitetin bazuar në ndryshimin në këtë 85 për qind të ekspozimit të përcaktuar. Sidoqoftë, kur mbrojtja është e përcaktuar për një ekspozim prej 85 për qind, njësi ekonomike mund të përdorë raportin mbrojtës (mbrojtjen në përqindje), sesa mbrojtjen një nga një, nëse kjo përmirëson efektivitetin e prishëm të mbrojtjes, siç shpjegohet në paragrafin UZ100.
- UZ108 Në qoftë se termat e principalit të instrumentit mbrojtës dhe të aktivit, pasivit, angazhimit të përcaktuar ose transaksionit parashikues me probabilitet të lartë të mbrojtur, janë të njëjtë, ndryshimet në vlerën e drejtë dhe flukset e mjeteve monetare, të lidhura drejtpërdrejt me rrezikun nga i cili mbrohet, mund të kompensojnë njeri-tjetrin, si në momentin mbrojtja ka filluar dhe më pas. Për shembull, një swap për norma interesi ka mundësi të jetë një mbrojtje efektive, në qoftë se shumat imagjinare dhe e principalit, afati, datat e rivlerësimit, datat e arkëtimeve dhe pagesave të interesit dhe principalit, dhe bazat për matjen e normave të interesit janë të njëjta si për instrumentin mbrojtës, ashtu dhe për elementin e mbrojtur. Përveç kësaj, mbrojtja me një kontratë të ardhshme e një blerjeje malli, parashikuar me probabilitet të lartë, mundet të jetë mjaft efektive në qoftë se:
- (a) kontrata e ardhshme është për blerjen e të njëjtës sasi, të të njëjtit mall, në të njëjtën kohë dhe vend, sikurse blerja parashikuese e mbrojtur;
  - (b)) vlera e drejtë e kontratës së ardhshme (forward) në fillim është zero; dhe
  - (c) edhe ndryshimi në skanton ose primin mbi një kontratë të ardhshme (forward) përjashtohet nga vlerësimi i efektivitetit dhe njihet në fitim ose humbje, edhe ndryshimi në flukset e mjeteve monetare të pritshme nga transaksioni parashikues me probabilitet të lartë bazohet në çmimin e ardhshëm (forward) për mallin.
- UZ109 Nganjëherë instrumenti mbrojtës kompenzon vetëm një pjesë të rrezikut të mbrojtur. Për shembull, një mbrojtje nuk do të ishte plotësisht efektive, në qoftë se instrumenti mbrojtës dhe elementi i mbrojtur janë të shprehur në monedha të ndryshme që nuk lëvizin në të njëjtin drejtim. Gjithashtu, një mbrojtje nga rreziku i normës së interesit duke përdorur një derivativ nuk do të ishte plotësisht efektive, në qoftë se një pjesë e ndryshimit në vlerën e drejtë të derivativit është e lidhur drejtpërdrejt me rrezikun e kredisë së palës tjetër.
- UZ110 Për t'u kualifikuar për kontabilitet mbrojtës, mbrojtja duhet të jetë e lidhur me një rrezik specifik të përcaktuar dhe të identifikuar dhe jo vetëm me rreziqet e përgjithshme të biznesit, dhe përfundimisht duhet të prekë fitimin ose humbjen e njësisë ekonomike. Një mbrojtje nga rreziku i amortizimit moral të një aktivi fizik ose rreziku i shpronësimit të

pasurisë nga qeveria nuk është e përshtatshme për kontabilitetin mbrojtës; efektiviteti nuk mund të matet, sepse këto rreziqe nuk janë të matshme në mënyrë të besueshme.

- UZ110A Paragrafi 74 (a) lejon që një njësi ekonomike të ndajë vlerën e perceptuar dhe vlerën në kohë të një kontrate opsiioni dhe të caktojë si një instrument mbrojtës vetëm ndryshimin në vlerën e perceptuar të kontratës së opsiionit. Ky përcaktim mund të rezultojë në një marrëdhënie mbrojtëse të përkryer që është efektive në arritjen e kompensimit nga ndryshimi në flukset e mjeteve monetare që i takojnë një rreziku mbrojtjeje të njëanshëm të një transaksioni parashikues, në qoftë se termat e principalit të transaksionit parashikues dhe instrument mbrojtës janë të njëjta.
- UZ110B Nëse një njësi ekonomike e përcakton një opSION të blerë, në tërësinë e saj, si instrument mbrojtës të rrezikut të njëanshëm që lind nga një transaksion parashikues, marrëdhënia mbrojtëse nuk do të jetë më efektive në mënyrë të plotë. Kjo ndodh sepse për shkak se primi i paguar për opsiionin përfshin vlerën në kohë dhe, siç është cekur në paragrafin AG99BA, një risk i përcaktuar si i njëanshëm nuk përfshin vlerën në kohë të opsiionit. Prandaj, në këtë situatë, nuk do të ketë asnjë kompensim ndërmjet flukseve të mjeteve monetare në lidhje me vlerën në kohë të primit të paguar opsiionit dhe rrezikut të mbrojtjes.
- UZ111 Në rastin e rrezikut të normës së interesit, mbrojtja efektive mund të vlerësohet duke përgatitur një grafik maturimi për aktivin financiar dhe pasivet financiare që tregojnë ekspozimin neto të normës së interesit për çdo periudhë kohe, me kusht që ekspozimi neto është i lidhur me një aktiv ose pasiv specifik (ose një grup aktivesh ose pasivesh, ose një pjesë specifike e tyre) duke i dhënë shkas një ekspozimi neto, dhe mbrojtja efektive vlerësohet kundrejt këtij aktivi ose pasivi.
- UZ112 Për të bërë vlerësimin e efektivitetit të mbrojtjes, në përgjithësi, një njësi ekonomike shqyrton vlerën në kohë të parasë. Norma e pandryshueshme e interesit mbi elementin e mbrojtur nuk është e nevojshme që të jetë e lidhur saktë me normën e pandryshueshme të interesit mbi swap-in e përcaktuar si një mbrojtje të vlerës së drejtë. Po kështu, as norma e ndryshueshme e interesit mbi një aktiv ose pasiv që mbart interes nuk është e nevojshme të jetë e njëjtë me normën e ndryshueshme të interesit mbi swap, i përcaktuar si një mbrojtje e fluksit të mjeteve monetare. Vlera e drejtë e një swap derivon nga shlyerjet e tij neto. Normat e pandryshueshme dhe të ndryshueshme të swap mund të ndryshohen pa prekur shlyerjen neto edhe në qoftë se ato ndryshojnë që të dyja me të njëjtën shumë.
- UZ113 Në qoftë se njësi ekonomike nuk plotëson kriterin e mbrojtjes efektive, atëherë ajo ndërpret zbatimin e kontabilitetit mbrojtës që nga data më e fundit, që është demonstruar se mbrojtja ka qenë efektive. Megjithatë, në qoftë se njësi ekonomike identifikon ngjarjen ose ndryshimin në rrethanat, e cila ka bërë që marrëdhëniet mbrojtëse të mos plotësojnë kriterin e efektivitetit, dhe demonstroi që mbrojtja ka qenë efektive përpara ndodhjes së ngjarjes ose ndryshimit në rrethanat, njësi ekonomike ndërpret zbatimin e kontabilitetit mbrojtës që nga data e ngjarjes ose ndryshimit në rrethanat.

Kontabiliteti mbrojtës me vlerën e drejtë për mbrojtjen e një portofoli nga rreziku i normës së interesit

- UZ114 Për mbrojtjen e vlerës së drejtë ndaj rrezikut të normës së interesit lidhur me portofolin e aktiveve financiare ose pasiveve financiare, një njësi ekonomike do të plotësojë kërkesat e këtij Standardi nëse ajo përmbush procedurat e përshkuara në (a)–(i) dhe paragrafet UZ115–UZ132 më poshtë.
- (a) Si pjesë e procesit të drejtimit të rrezikut, njësi ekonomike identifikon një portofol të zërave që dëshiron të mbrojë nga rreziku i normës së interesit. Portofoli mund të përbëhet vetëm nga aktivet, vetëm nga pasivet, ose nga aktivet dhe pasivet bashkë. Njësi ekonomike mund të identifikojë dy ose më shumë portofole dhe në një rast të tillë për çdo portofol të veçantë zbatohet udhëzimi i mëposhtëm.

- (b) Njësia ekonomike analizon portofolin në periudhat e rivlerësimit bazuar në datat e pritshme, sesa ato kontraktuale të rivlerësimit. Analizat në periudhat e rivlerësimit mund të kryhen në mënyra të ndryshme duke përfshirë programimin e flukseve të mjeteve monetare në periudhat në të cilat ato priten të kryhen, ose programimin e shumave imagjinare të principalit në të gjitha periudhat deri kur bëhet rivlerësimi i pritshëm.
  - (c) Mbi bazën e kësaj analize, njësia ekonomike vendos për shumën që dëshiron të mbrojë. Njësia ekonomike përcakton si një element të mbrojtur një shumë të aktiveve ose pasiveve (por jo një shumë neto) nga portofoli i identifikuar të barabartë me shumën që ajo dëshiron ta përcaktojë si të mbrojtur. Kjo shumë, gjithashtu, përcakton masën e përqindjes që përdoret për testimin e efektivitetit në përputhje me paragrafin AG126(b).
  - (d) Njësia ekonomike përcakton që të mbrohet nga rreziku i normës së interesit. Ky rrezik mund të jetë një pjesë e rrezikut të normës së interesit për secilin prej zërave në pozicion të mbrojtur, siç është norma bazë e interesit (p.sh. LIBOR).
  - (e) Njësia ekonomike përcakton një ose më shumë instrumente mbrojtës për çdo periudhë kohe rivlerësimi.
  - (f) Duke përdorur përcaktimet e bëra më sipër në pikat (c)-(e), njësia ekonomike vlerëson në fillim dhe në periudhat e mëpasshme, nëse mbrojtja pritet të jetë mjaft efektive gjatë periudhës për të cilën mbrojtja është përcaktuar.
  - (g) Periodikisht, njësia ekonomike mat ndryshimin në vlerën e drejtë të elementit të mbrojtur (siç përcaktohet në pikën (c)), që është i lidhur drejtpërdrejt me rrezikun e mbrojtur (si është përcaktuar në pikën (d)), bazuar në datat e pritshme të rivlerësimit, të përcaktuara në pikën (b). Më kusht që mbrojtja e përcaktuar aktualisht të rezultojë se ka qenë mjaft efektive, kur të vlerësohet duke përdorur metodën e dokumentuar të njësisë ekonomike për vlerësimin e efektivitetit, njësia ekonomike njuh ndryshimin në vlerën e drejtë të elementit të mbrojtur si një fitim ose humbje neto në fitim ose humbje dhe në njërin prej dy nënzërave në pasqyrën e pozicionit financiar, si përshkruhet në paragrafin 89A. Ndryshimi në vlerën e drejtë nuk ka nevojë të shpërmdahet sipas aktiveve ose pasiveve individuale.
  - (h) Njësia ekonomike mat ndryshimin në vlerën e drejtë të instrumentit mbrojtës (siç përcaktohet në pikën (e)) dhe e njuh atë si një fitim ose humbje neto në fitim ose humbje. Vlera e drejtë e instrumentit mbrojtës njihet si një aktiv ose pasiv në pasqyrën e pozicionit financiar.
  - (i) Çdo mosefektivitet³ do të njihet në fitim ose humbje si një diferencë midis vlerës së drejtë, duke iu referuar pikës (g), dhe asaj të referuar në pikën (h).
- UZ115 Kjo metodë përshkruhet më hollësisht më poshtë. Metoda duhet të zbatohet vetëm për mbrojtjen me vlerën e drejtë të rrezikut të normës së interesit që është i lidhur me një portofol të aktiveve financiare ose pasiveve financiare.
- UZ116 Portofoli i identifikuar në paragrafin AG114(a) mund të përmbajë aktive dhe pasive. Në të kundërt, ai mund të jetë një portofol që përmban vetëm aktive, ose vetëm pasive. Portofoli përdoret për të përcaktuar shumën e aktiveve ose pasiveve që njësia ekonomike dëshiron të mbrojë. Megjithatë, portofoli në vetvete nuk është i përcaktuar si element i mbrojtur.
- UZ117 Në zbatim të paragrafit AG114(b), njësia ekonomike përcakton datën e pritshme të rivlerësimit të një zëri si datën më të hershme kur ky zë pritet të maturohet ose të rivlerësohet për normat e tregut. Datat e pritshme të rivlerësimit çmohen në fillim të mbrojtjes dhe gjatë gjithë afatit të saj, bazuar në përvojën historike dhe informacion tjetër të vlefshëm, duke përfshirë informacionin dhe parashikimet në lidhje me normat e

³ Në këtë kontekst zbatohen konsideratat për materialitetin njëjloj si në tërë SNRF-të.

parapagimit, normat e interesit dhe ndërlidhjen midis tyre. Njësitë ekonomike, që nuk kanë ndonjë përvojë specifike të tyre ose një përvojë të mjaftueshme, përdorin eksperiencën e grupit të barabartë për instrumentet e krahasueshme financiare. Këto çmuarje rishikohen periodikisht dhe përditësohen mbi bazën e eksperiencës. Në rastin e një zëri me normë të pandryshueshme, që është e parapagueshme, data e pritshme e rivlerësimit është data në të cilën zëri pritët të parapaguhet, nëse nuk rivlerësohet me normat e tregut në një datë më të hershme. Për një grup me zëra të ngjashëm, analizat në periudhat kohore bazuar në datat e pritshme të rivlerësimit janë në formën e shpërndarjes së një përqindjeje të grupit, sesa sipas zërave individuale, për secilën periudhë kohe. Njësia ekonomike zbaton edhe metodologji të tjera për të tilla shpërndarje. Për shembull, ajo mund të përdorë një shumëfishues normash të parapagimit për të shpërndarë amortizimin (shlyerjen) e huave për periudha kohë bazuar në datat e pritshme të rivlerësimit. Megjithatë, metodologjia për një shpërndarje të tillë do të jetë në përputhje me procedurat dhe objektivat e drejtimit të rrezikut të njësise ekonomike.

UZ118 Si një shembull përcaktimi të paraqitur në paragrafin AG114(c), në qoftë se në një periudhë kohe të veçantë të rivlerësimit, një njësi ekonomike çmon që ajo ka aktive me normë të pandryshueshme për 100NJM dhe pasive me normë të pandryshueshme për 80NJM dhe vendos të mbrojë të gjithë pozicionin neto prej 20NJM, atëherë ajo përcakton si element të mbrojtur aktivet me shumën 20NJM (pjesa e aktiveve)⁴. Përcaktimi shprehet 'si një shumë e një monedhe' (p.sh. në shumë dollarësh, euro, paund ose rand) se sa si aktive individuale. Kjo do të thotë që të gjitha aktivet (ose pasivet) nga të cilat është hequr shumën e mbrojtur –d.m.th. 100NJM e aktiveve në këtë shembull – duhet të jenë:

- (a) zëra të mbrojtur ata zëra që vlera e drejtë të cilëve ndryshon në përgjigje ndaj ndryshimeve në normën e interesit; dhe
- (b) zëra, që do të ishin kualifikuar për kontabilitetin mbrojtës të vlerës së drejtë, nëse ata do të ishin përcaktuar si të mbrojtur në mënyrë individuale. Në veçanti, meqë SNRF 9 specifikon që vlera e drejtë e një pasivi financiar me një tipar kërkueshmërie pa afat (siç janë depozitat pa afat dhe disa lloje të tjera depozitash me afat) nuk është më pak se shumën e pagueshme sipas kërkesës, skontuar që nga dita e parë që shumën mund të kërkohej për t'u paguar, pra një zë i tillë nuk mund të kualifikohet për kontabilitetin mbrojtës të vlerës së drejtë për çdo periudhë kohe përtej periudhës më të shkurtër në të cilën mbajtësi mund të kërkojë pagesën. Në shembullin e mësipërm, pozicioni i mbrojtur është një shumë aktivesh. Pra, të tilla pasive nuk janë pjesë e elementit të mbrojtur të përcaktuar, por përdoren nga njësia ekonomike për të përcaktuar shumën e aktivitetit që është projektuar si i mbrojtur. Në qoftë se pozicioni i dëshiruar për t'u mbrojtur nga njësia ekonomike është një shumë pasivesh, kjo shumë, që përfaqëson elementin e mbrojtur, duhet të zbritet nga pasivet me normë të pandryshueshme, përveç pasiveve që njësia ekonomike mund të kërkojë t'i paguajë në një periudhë më të hershme, dhe masa e përqindjes së përdorur për vlerësimin e mbrojtjes efektive, në përputhje me paragrafin AG126(b), duhet të llogaritet si një përqindje e këtyre pasiveve të tjerë. Për shembull, supozohet se një njësi ekonomike çmon që në një periudhë kohe të veçantë rivlerësimi ka 100NJM pasive me normë të pandryshueshme, që përbëhen nga 40NJM depozita pa afat dhe 60NJM pasive pa tiparin e kërkueshmërisë pa afat, dhe 79NJM aktive me normë të pandryshueshme. Në qoftë se njësia ekonomike vendos të mbrojë të gjithë pozicionin neto prej 30NJM, ajo përcakton si element të mbrojtur pasivet prej 30NJM ose 50për qind⁵ të pasiveve pa tipar kërkueshmërie pa afat.

UZ119 Gjithashtu, njësia ekonomike vepron në përputhje me kërkesat e tjera të përcaktimit dhe të dokumentimit që janë parashtruar në paragrafin 88(a). Për një portofol mbrojtës nga rreziku i normës së interesit, ky përcaktim dhe dokumentim specifikon politikën e njësise

⁴ Standardi lejon njësine ekonomike të përcaktojë çdo shumë të aktiveve ose pasiveve të vlefshme të kualifikuar, d.m.th. në këtë shembull çdo shumë të aktiveve midis 0NJM dhe 100NJM.

⁵ $NJM30 \div (NJM100 - NJM40) = 50$ përqind

ekonomike për të gjithë variablat që janë përdorur për të identifikuar shumën që është mbrojtur dhe mënyrën e matjes së efektivitetit, përfshirë sa më poshtë:

- (a) cilat aktive dhe pasive janë përfshirë në mbrojtje portofoli dhe mbi ç'baza hiqen ata nga portofoli.
- (b) si i çmon njësia ekonomike datat e rivlerësimit, përfshirë se cilat janë supozimet për normat e interesit që përbëjnë bazën e çmuarjeve të normave të parapagimit dhe mbi ç'bazë ndryshojnë këto çmuarje. E njëjta metodë përdoret si për çmuarjet fillestare të bëra në kohën që një aktiv ose pasiv është përfshirë në portofol të mbrojtur, ashtu dhe për rishikimin më vonë të këtyre çmuarjeve.
- (c) numri dhe kohëzgjatja e periudhave të rivlerësimit.
- (d) sa shpesh njësia ekonomike do të testojë efektivitetin dhe cilën prej dy metodave në paragrafin UZ126 do të përdorë.
- (e) metodologjia e përdorur nga njësia ekonomike për të përcaktuar shumën e aktiveve ose pasiveve që janë projektuar si elementë të mbrojtur dhe, në lidhje me këtë, masën e përqindjes së përdorur kur njësia ekonomike teston efektivitetin me metodën e përshkruar në paragrafin UZ126(b).
- (f) kur njësia ekonomike teston efektivitetin duke përdorur metodën e përshkruar në paragrafin UZ126(b), a do të bëjë testimin e efektivitetit individualisht për çdo periudhë kohe rivlerësimi, për të gjitha periudhat në total, apo duke i kombinuar të dyja

Politikat e specifikuar në përcaktimin dhe dokumentimin e marrëdhënies mbrojtëse do të jenë në përputhje me objektivat dhe procedurat e drejtimit të rrezikut të njësive ekonomike. Ndryshimet në politika nuk mund të jenë arbitrare. Ato duhet të justifikohen mbi bazën e ndryshimeve në kushtet e tregut dhe në faktorët e tjerë dhe të jenë në përputhje me objektivat dhe procedurat e drejtimit të rrezikut të njësive ekonomike.

UZ120 Instrumenti mbrojtës, duke iu referuar paragrafit UZ114(e), mund të jetë një derivativ i vetëm ose një portofol derivativësh, të cilët të gjithë janë të ekspozuar ndaj rrezikut të mbrojtur të normës së interesit, të përcaktuar në paragrafin UZ114(d) (p.sh. portofoli i swap-eve të normave të interesit që të gjitha janë të ekspozuara për LIBOR). Një portofol i tillë i derivativëve mund të ketë pozicione për kompensimin e rrezikut. Megjithatë, ai mund të mos përfshijë opsione të shkruara ose opsion të shkruar neto, sepse Standardi⁶ nuk i lejon të tilla opsione të përcaktohen si instrumente mbrojtës (me përjashtim kur një opsion i shkruar është përcaktuar si një kompensim për një opsion të blerë). Në qoftë se instrumenti mbrojtës mbron shumën e përcaktuar në paragrafin UZ114(c) për më tepër se një periudhë kohe rivlerësimi, atëherë bëhet shpërndarja për të gjitha periudhat që ai mbron. Megjithatë, i tërë instrumenti mbrojtës duhet të shpërndahet për këto periudha kohe rivlerësimi, sepse Standardi⁷ nuk e lejon një marrëdhënie mbrojtëse të jetë e projektuar vetëm për një pjesë të periudhës kohore gjatë të cilës instrumenti mbrojtës është në qarkullim (mbetet i pashlyer).

UZ121 Kur një njësi ekonomike mat ndryshimin në vlerën e drejtë të një zëri të parapagueshëm në përputhje me paragrafin UZ114(g), atëherë ndryshimi në normat e interesit prek vlerën e drejtë të një zëri të parapagueshëm në dy mënyra: ai prek vlerën e drejtë të flukseve monetare kontraktuale dhe vlerën e drejtë të parapagimit që ka një zëri i parapagueshëm. Paragrafi 81 i standardit lejon një njësi ekonomike të përcaktojë një pjesë të një aktivi financiar ose pasivi financiar, që kanë të njëjtin ekspozim ndaj rrezikut të përbashkët, si element të mbrojtur, duke bërë të mundur të matet efektiviteti. Për zërat e parapagueshëm, paragrafi 81A lejon një gjë të tillë duke projektuar elementin e mbrojtur në varësi të ndryshimit në vlerën e drejtë, që është i lidhur drejtpërdrejt me ndryshimet në

⁶ shiko paragrafin 77 dhe UZ94

⁷ sshiko paragrafin 75

normën e interesit të përcaktuar duke u bazuar në datat e *pritshme* të rivlerësimit, sesa në ato *kontraktuale*. Megjithatë, ndikimi që ndryshimet në normën e interesit të mbrojtur kanë mbi këto data të pritshme të rivlerësimit, do të përfshihet kur të përcaktohet ndryshimi në vlerën e drejtë të elementit të mbrojtur. Rrjedhimisht, në qoftë se datat e pritshme të rivlerësimit janë rishikuar (p.sh. për të pasqyruar një ndryshim në parapagimet e pritshme), ose në qoftë se të datat aktuale të rivlerësimit ndryshojnë nga ato të pritshme, atëherë sipas paragrafit UZ126, do të ketë mosefektivitet. Në të kundërt, ndryshimet në të datat e pritshme të rivlerësimit që (a) në mënyrë të qartë rrjedhin nga faktorë sesa nga ndryshimet në normën e mbrojtur të interesit, (b) janë të palidhura me ndryshimet në normën e mbrojtur të interesit dhe (c) mund të jenë të ndara në mënyrë të besueshme nga ndryshimet që janë të lidhura drejtpërdrejt me normën e mbrojtur të interesit (p.sh. ndryshimet në normat e parapagimit rrjedhin natyrshëm nga një ndryshim në faktorët demografikë ose rregullimet tatimore sesa ndryshimet në normat e interesit) përjashtohen kur përcaktohet ndryshimi në vlerën e drejtë të elementit mbrojtës, sepse ato nuk janë të lidhura drejtpërdrejt me rrezikun e mbrojtur. Në qoftë se ka pasiguri në lidhje me faktorët që shkaktojnë këtë ndryshim në datat e pritshme të rivlerësimit ose njësia ekonomike nuk është në gjendje të veçojë në mënyrë të besueshme ndryshimet që rrjedhin nga norma e mbrojtur e interesit nga ato që rrjedhin nga faktorë të tjerë, ndryshimi supozohet që rrjedh nga ndryshimet në normën e mbrojtur të interesit.

UZ122 Standardi nuk i specifikon teknikat e përdorura në përcaktimin e shumës të përmendur në paragrafin AG114(g), domethënë ndryshimin në vlerën e drejtë të elementit të mbrojtur, që është i lidhur drejtpërdrejt me rrezikun e mbrojtur. Në qoftë se për të bërë një matje të tillë përdoren teknikat e vlerësimit statistikor ose të tjera, atëherë drejtimi duhet të presë rezultate të përafërta me ato që do të përftoheshin nga matja e të gjithë aktiveve ose pasiveve individuale që përbëjnë elementin e mbrojtur. Nuk është e përshtatshme të supozohet që ndryshimet në vlerën e drejtë të elementit të mbrojtur të barazojnë me ndryshimet në vlerën e instrumentit mbrojtës.

UZ123 Paragrafi 89A kërkon që në qoftë se elementi i mbrojtur për një periudhë të veçantë rivlerësimi është një aktiv, ndryshimi në vlerën e tij paraqitet në një nënzë të veçantë të aktiveve. Në të kundërt, në qoftë se elementi i mbrojtur për një periudhë të veçantë rivlerësimi është një pasiv, ndryshimi në vlerën e tij paraqitet në një nënzë të veçantë të pasiveve. Këta janë nënzëra të veçantë të përmendur në paragrafin AG114(g). Nuk kërkohet të bëhet një shpërndarje specifike midis aktiveve individuale (ose pasiveve individuale).

UZ124 Paragrafi UZ114(i) vë në dukje që mosefektiviteti rrjedh në masën që ndryshimi në vlerën e drejtë të elementit të mbrojtur, të lidhur drejtpërdrejt me rrezikun e mbrojtur, nuk është njëlloj me ndryshimin në vlerën e drejtë të derivativit mbrojtës. Një ndryshim i tillë rrjedh nga një sërë arsyesh, përfshirë:

- (a) datat aktuale të rivlerësimit janë të ndryshme nga ato të pritshme, ose datat e pritshme të rivlerësimit që janë rishikuar;
- (b) zërat në portofolin e mbrojtur zhvlerësohen ose çregjistrohen;
- (c) datat e pagimit të instrumentit mbrojtës dhe elementit të mbrojtur janë të ndryshme; dhe
- (d) shkaqe të tjera (p.sh. kur një numër i vogël elementësh të mbrojtur mbartin interes me një normë më të ulët se norma bazë për të cilën ata janë projektuar si të mbrojtur, dhe për pasojë mosefektiviteti nuk është kaq i madh sa që portofoli si një i tërë nuk arrin të kualifikohet për kontabilitetin mbrojtës).

Ky lloj mosefektiviteti⁸ duhet të identifikohet dhe të njihet në fitim ose humbje.

⁸ Në këtë kontekst zbatohen konsideratat për materialitetin njëlloj si në tërë SNRF-të.

UZ125 Në përgjithësi, mosefektiviteti i mbrojtjes duhet të përmirësohet:

- (a) në qoftë se njësia ekonomike bën grafikun e zërave me karakteristika të ndryshme parapagimi në një mënyrë të tillë që merr parasysh dallimet në sjelljen e parapagimit.
- (b) kur numri i zërave në portofol është më i madh. Kur portofoli përmban vetëm pak zëra, mosefektiviteti është relativisht i lartë, në qoftë se një prej zërave parapaguhet më herët ose më vonë seç është parashikuar. Në të kundërt, kur portofoli përmban shumë zëra, sjellja e parapagimit mund të jetë e parashikuar me më tepër saktësi.
- (c) kur periudhat e rivlerësimit të përdorura janë më të vogla (p.sh. 1 muaj kundrejt 3 muajve periudhë rivlerësimi). Periudhat më të vogla të rivlerësimit zvogëlojnë efektin e një mospërputhjeje midis datave të rivlerësimit dhe të pagesës (brenda periudhës së rivlerësimit) të elementit të mbrojtur dhe atyre të instrumentit mbrojtës.
- (d) shpeshtësia më e madhe me të cilën shuma e instrumentit mbrojtës rregullohet për të pasqyruar ndryshimet në elementin e mbrojtur (p.sh. për shkak të ndryshimeve në pritshmëritë e parapagimit).

UZ126 Një njësi ekonomike teston efektivitetin periodikisht. Në qoftë se çmuarjet e datave të rivlerësimit ndryshojnë midis njëres datë në të cilën një njësi ekonomike vlerëson efektivitetin dhe tjetrës, ajo llogarit shumën e efektivitetit ose:

- (a) si diferencë midis ndryshimit në vlerën e drejtë të instrumentit mbrojtës (shih paragrafi UZ114(h)) dhe ndryshimit në vlerën e tërë elementit të mbrojtur, që është i lidhur drejtpërdrejt me ndryshimet në normën e mbrojtur të interesit (duke përfshirë efektin që ndryshimet në normën e mbrojtur të interesit kanë në vlerën e drejtë të çdo opsiioni parapagimi të përfshirë); ose
- (b) duke përdorur përafrimin e mëposhtëm. Njësia ekonomike:
  - (i) llogarit përqindjen e aktiveve (ose pasiveve) në secilën periudhë rivlerësimi, që është e mbrojtur, mbi bazën e datave të çmuara të rivlerësimit në datën e fundit që testohet efektiviteti.
  - (ii) zbaton këtë përqindje për çmuarjen e rishikuar të shumës në këtë periudhë kohe rivlerësimi për të llogaritur shumën e elementit të mbrojtur bazuar në çmuarjen e rishikuar.
  - (iii) llogarit ndryshimin në vlerën e drejtë të çmuarjes së rishikuar të elementit të mbrojtur, që është i lidhur drejtpërdrejt me rrezikun e mbrojtur, dhe e paraqet atë siç është parashtruar në paragrafin UZ114(g).
  - (iv) njeh mosefektivitetin të barabartë me diferencën midis shumës së përcaktuar në pikën (iii) dhe ndryshimin në vlerën e drejtë të instrumentit mbrojtës (shih paragrafin UZ114(h)).

UZ127 Kur mat efektivitetin, njësia ekonomike dallon rishikimet për datat e çmuara të rivlerësimit të aktiveve ekzistuese (ose pasiveve) nga krijimi i aktiveve të reja (ose pasiveve), duke i konsideruar vetëm të parat si shkaktare të mosefektivitetit. Të gjitha rishikimet për datat e çmuara të rivlerësimit (përveç atyre të përjashtuara në përputhje me paragrafin UZ121), përfshirë çdo rishpërndarje të zërave ekzistues midis periudhave, përfshihen kur bëhet rishikimi i shumës së çmuar në një periudhë kohe në përputhje me UZ126(b)(ii) dhe po kështu edhe kur matet efektiviteti. Sapo njihet mosefektiviteti, siç është parashtruar më sipër, njësia ekonomike bën një çmuarje të re të aktiveve gjithsej (ose pasiveve) në secilën periudhë rivlerësimi, duke përfshirë aktivet e reja (ose pasivet) që janë krijuar qysh në periudhën e fundit të testuar për efektivitetin, dhe përcakton një shumë të re si element të mbrojtur dhe një përqindje të re si përqindje e mbrojtur. Procedurat e parashtruara në paragrafin UZ126(b) përsëriten më pas në datën tjetër të testit të efektivitetit.

- UZ128 Zërat që janë planifikuar në fillim të periudhës së rivlerësimit mund të çregjistrohen për shkak të parapagimit më përpara seç pritej ose mund të pakësohen në vlerë për shkak të zhvlerësimit apo shitjes. Kur ndodh një gjë e tillë, shuma e ndryshimit në vlerën e drejtë të përfshirë në nën zërin e veçantë, siç përmendet në paragrafin UZ114(g), që ka lidhje me zërin e çregjistruar mund të hiqet nga pasqyra e pozicionit financiar dhe të përfshihet në fitimin ose humbjen neto që rrjedh nga kualifikimi për mosnjohje të zërit. Për këtë qëllim, është e nevojshme të njihet periudha(t) e rivlerësimit në të cilën zëri i çregjistruar ishte planifikuar, sepse kjo përcakton periudhën e rivlerësimit nga e cila ky zë duhet hequr si dhe shumën përkatëse të nën zërit të veçantë, siç përmendet në paragrafin UZ114(g). Kur një zë çregjistrohet, në qoftë se ai mund të përcaktohet në cilën periudhë është përfshirë, ai hiqet nga kjo periudhë. Në qoftë se jo, ai hiqet nga periudha më e hershme, nëse shuma e çregjistrimit është më e larta e parapagimeve të pritshme ose të shpërndara mbi bazë sistematike dhe racionale në të gjitha periudhat që përmbajnë zërin e çregjistruar, kur zëri shitet ose zhvlerësohet.
- UZ129 Përveç kësaj, çdo shumë që ka lidhje me një periudhë të veçantë, që nuk është çregjistruar kur i ka mbaruar koha, njihet në fitim ose humbje në këtë kohë (shih paragrafin 89A). Për shembull, supozohet një njësi ekonomike që i programon zërat në tre periudha kohe rivlerësimi. Në ripërcaktimin e mëparshëm, ndryshimi në vlerën e drejtë të raportuar në një nënzë të vetëm në pasqyrën e pozicionit financiar është një aktiv prej 25NJM. Kjo shumë përfaqëson shumat që lidhen drejtpërdrejt me periudhat 1, 2 dhe 3, përkatësisht 7NJM, 8NJM, dhe 10NJM. Në ripërcaktimin tjetër, aktivet që lidhen drejtpërdrejt me periudhën 1 ose paraqiten realisht ose riprogramohen në periudhat e tjera. Prandaj, shuma 7NJM çregjistrohet nga pasqyra e pozicionit financiar dhe njihet në fitim ose humbje. Shumat 8NJM dhe 10NJM lidhen në mënyrë të drejtpërdrejtë, përkatësisht, me periudhat 1 dhe 2. Këto periudha është e nevojshme që të rregullohen për ndryshimet në vlerën e drejtë siç përshkruhet në paragrafin AG114(g)..
- UZ130 Për ilustrim të kërkesave të dy paragrafeve të mëparshme, supozohet që një njësi ekonomike i ka programuar aktivet duke i shpërndarë me një përqindje të portofolit për secilën periudhë të rivlerësimit. Supozohet gjithashtu që ajo ka programuar 100NJM për secilën nga dy periudhat e para. Kur periudha e parë e rivlerësimit mbaron, aktivet për 110NJM çregjistrohen për shkak të ripagimit të pritshëm dhe të papritshëm. Në këtë rast, e gjithë shuma e nën zërit të veçantë, siç përmendet në UZ114(g), e cila lidhet me periudhën e parë, hiqet nga pasqyra e pozicionit financiar, plus 10 për qind të shumës që lidhet me periudhën e dytë.
- UZ131 Në qoftë se shuma e mbrojtur për periudhën e rivlerësimit zvogëlohet pa u çregjistruar aktivet (ose pasivet) përkatëse, shuma e përfshirë në nënzërin e veçantë, siç përmendet në paragrafin UZ114(g), që lidhet me zvogëlimin, do të amortizohet në përputhje me paragrafin 92.
- UZ132 Një njësi ekonomike mund të dëshirojë të zbatojë metodën e përshkruar në paragrafet UZ114–UZ131 për një portofol që më parë është trajtuar si mbrojtje e fluksit të mjeteve monetare në përputhje me SNK 39. Kjo njësi ekonomike mund të shfuqizojë përcaktimin e mëparshëm si mbrojtje të fluksit të mjeteve monetare në përputhje me paragrafin 101(d), dhe të zbatojë kërkesat e vendosura në këtë paragraf. Ajo, gjithashtu, ripërcakton mbrojtjen si një mbrojtje të vlerës së drejtë dhe zbaton metodën e përshkruar në paragrafet UZ114–UZ131 në mënyrë prospektive për periudhat kontabël të mëpasshme..

Periudha kalimtare (paragrafët 103–108C)

- UZ133 Një njësi ekonomike duhet të përcaktojë një transaksion parashikues ndërgrupor si një element të mbrojtur në fillim të periudhës vjetore që fillon më ose pas datës 1 janar 2005 (ose, për qëllime të rivlerësimit të informacionit krahasues, fillimi i një periudhe krahasuese më të hershme) në një mbrojtje që do të kualifikohet për kontabilitet mbrojtës në përputhje me këtë standard (siç është amenduar nga fraza e fundit e paragrafit 80). Kjo

njësi ekonomike mund të përdorë këtë përcaktim për të zbatuar kontabilitetin mbrojtës për pasqyrat financiare të konsoliduara nga nisja e periudhës vjetore që fillon në ose pas datës 1 janari 2005 (ose nisja e periudhës krahasuese më të hershme). Gjithashtu, kjo njësi ekonomike duhet të zbatojë paragrafet UZ99A dhe UZ99B nga nisja e periudhës vjetore në fillim ose pas 1 janarit 2005. Megjithatë, në përputhje me paragrafin 108B, kërkohet të mos zbatohet paragrafi UZ99B për informacionin krahasues për periudhat më të hershme.